TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Použití obnovitelných zdrojů v zařízeních cestovního ruchu v České republice

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R175 – Ekonomika a management služeb - Cestovní ruch

Autor práce: **Petr Zdrojewski**
Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D.

Liberec 2017

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Economics

Using renewable sources of tourist facilities in the Czech Republic

Bachelor thesis

Study programme: B6208 – Economics and Management
Study branch: 6208R175 – Economics and Management of Services

Author: **Petr Zdrojewski**
Supervisor: Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D.

Liberec 2017

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval za cenné rady a odborné připomínky paní doktorce Jaroslavě Syrovátkové, za trpělivost a pomoc při zpracování mé bakalářské práce. Poděkování také patří ekologickému institutu Veronica Hostětín za poskytnutí odborných rad. Rád bych také poděkoval své rodině za možnost dále se rozvíjet a dosáhnout svých cílů, po celou dobu mého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá provozem ubytovacích zařízeních v České republice, jejich vztahem k životnímu prostředí a využívání obnovitelných zdrojů. Cílem práce je vymezit vazbu cestovního ruchu na životní prostředí a charakterizovat ekologická zařízení s filosofií udržitelnosti. V práci jsou představeny certifikáty, jejich ceny, zprostředkovatelé a zákony týkající se životního prostředí. Z výsledků vyplynulo, že certifikace a ekologický přístup ubytovacích zařízení je zcela dobrovolný, ale velmi účinný především k vytváření image zařízení. Byly navrženy postupy, které mají dopomáhat k rozvoji green managementu za pomoci dalších aktivit. Ekologické postupy totiž tvoří dobré jméno, ale je zapotřebí ho podporovat i dalšími aktivitami. Autor došel k závěru, že ekologicky šetrný přístup je novodobým trendem, který se neustále rozvíjí a je třeba ho udržovat souběžně s dalšími aktivitami, které ubytovací zařízení nabízí svým hostům.

Klíčová slova:

Cestovní ruch, Ecolabelling, Green management, Obnovitelné zdroje, Životní prostředí.

Abstract

Bachelor thesis deals with the business of accommodation facilities in the Czech Republic, their relationship to the environment and the use of renewable resources. The aim of this work is to define the relationship between tourism and the environment and characterize facilities with the philosophy of sustainability. The certificates are introduced along with prices, intermediaries and laws related to the environment. The results show that certification and environmental approach of accommodation facilities is voluntary, however, it is effective in the creation of a company image. Procedures which would help to develop green management supported by other activities are designed. The author concludes that the environmentally friendly attitude, which is constantly developing, is a modern trend nowadays. However, it is important to include other activities that accommodation facilities can offer to their guests.

Key Words:

Ecolabelling, Environmental, Green Management, Renewable Resources, Tourism.

Obsah

Seznam ilustrací ... 9
Seznam tabulek ... 10
Seznam zkratek a značek ... 11
Úvod ... 12
1 Vztah cestovního ruchu k životnímu prostředí ... 13
1.1 Cestovní ruch ... 13
1.1.1 Trvalá udržitelnost a ekologické prostředí ... 15
1.2 Zákony zabývající se životním prostředí ... 17
1.2.1 Zákon č. 159/1999 Sb. ... 18
1.3 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí ... 19
1.3.1 Turistické znečištění ... 19
1.3.2 Emise ... 20
1.3.3 Eroze ... 20
1.3.4 Ekosystémy ... 21
1.3.5 Poškozování přírodních hodnot ... 21
2 Ekohotel a Green Management ... 22
2.1 Green Management ... 23
2.2 Zavedení green managementu ... 24
2.3 Ekologické značení (Ecolabelling) ... 26
2.3.1 EMAS ... 27
2.3.2 ISO 14001 ... 28
2.3.3 Ecolabel „Květina“ ... 29
2.3.4 Green Globe ... 30
2.3.5 BIO Potravina ... 32
2.3.6 Energy Globe ... 32
2.3.7 CENIA ... 33
2.4 Pasivní domy ... 35
2.4.1 Principy pasivního domu ... 35
2.4.2 Charakteristické znaky ... 36
2.4.3 Vlivy pasivního domu ... 37
3 Centrum Veronica Hostětín ... 39

3.1 Klasifikace ubytovacího zařízení 40
3.2 Konkrétní využití obnovitelných zdrojů 41
3.3 Aktivity ekologického cestovního ruchu 45
3.4 Certifikáty a ocenění 46
3.5 Vývoj do budoucnosti 47
3.5.1 Public Relations a prezentace destinace 47
3.5.2 Zpětná vazba 48
3.5.3 Balíčky služeb 49
3.5.4 Kongresový cestovní ruch 50
3.5.5 Místní obyvatelstvo 51
4 Shrnutí 52
Závěr 55
Přílohy 56
Seznam citovaných zdrojů 59
Seznam bibliografických zdrojů 61

Seznam ilustrací

Obrázek 1 - Srovnání ekoturistiky a udržitelného rozvoje 16
Obrázek 2 - Průběh Green Managementu 26
Obrázek 3 - Logo EMAS 27
Obrázek 4 - Logo ISO 14001 28
Obrázek 5 - Logo Ekoznačky EU 30
Obrázek 6 - Logo Green Globe 31
Obrázek 7 - Logo BIO Potraviny 32
Obrázek 8 - Pasivní dům 37
Obrázek 9 - Příklad pasivního domu, Koberovy, Český ráj 38
Obrázek 10 - Ukázka hostětínské krajiny 40
Obrázek 11 - Ukázka přírodní zahrady 42
Obrázek 12 - Kořenová čistírna 43
Obrázek 13 - Historická sušírna 46
Obrázek 14 - Přírodní zahrada - informační tabule 57
Obrázek 15 - Přírodní zahrada – Poznávací hra 57
Obrázek 16 - Přírodní zahrada - ukázka zvířecích druhů 58
Obrázek 17 - Přírodní zahrada - Domek pro hmyz 58

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Porovnání EMAS a ISO 14001 29
Tabulka 2 - Ceník domácí ekoznačky (v Kč) 34
Tabulka 3 - Ceník ekoznačky EU (v Kč) 34
Tabulka 4 - Srovnání spotřeby energie (v kWh/m^2) 35

Seznam zkratek a značek

CENIA	Czech Environmental Information Agency	Česká informační agentura životního prostředí
CSR	Corporate Social Responsibility	Společenská odpovědnost firem
ECEAT	European Centre for Ecological and Agricultural Tourism	Evropské centrum pro eko agro turistiku
EMAS	Eco Management and Audit Scheme	Systém environmentálního řízení a auditu
EMS	Environmental Management System	Systém environmentálního managementu
EU	European Union	Evropská unie
EUEB	European Union Eco-Labelling Board	Výbor pro ekologické značení Evropské unie
ISO	International Organization for Standartization	Mezinárodní organizace pro normalizaci
kWh/m^2	Kilowatt-Hours per Square Meter	Množství tepla na jednotku plochy
OSN	United Nations	Organizace spojených národů
UNICEF	United Nations International Children's Fund	Dětský fond Organizace spojeních národů
UNWTO	United Nations World Tourism Organisation	Světová organizace cestovního ruchu
WTO	World Trade Organisation	Světová obchodní organizace
ŽP	Natural Environment	Životní prostředí

Úvod

Téma udržitelnosti a ekologie v podnikání se v poslední době velice diskutuje ve všech oblastech podnikání. V hotelech a v cestovním ruchu nastává největší realizace těchto trendů. Celý proces vytvoření „zeleného" řízení je velmi náročný, ale není nerealizovatelný. Stále více se mluví o uchovávání zdrojů naší planety, jelikož tyto zdroje rapidně ubývají, a proto musíme hledat alternativní řešení a přístupy, které umožní tuto hrozbu oddalovat aplikovanými metodami.

V bakalářské práci je zohledněn především cestovní ruch a jeho vztah k životnímu prostředí a celkovým ekosystémům, protože všechny hotely se nacházejí v určitém prostředí, které musí být udržováno a ne devastováno. Ekologické trendy a faktory mají za poslední roky daleko větší váhu než kterékoli jiné faktory ovlivňující hotely a podniky. Celkové snížení těchto dopadů neznamená jenom šetrný vztah k životnímu prostředí, ale tento trend je i kladně vnímán veřejností, která ho považuje ho za podstatný faktor pro podnikání.

Zpočátku se práce zaměří na cestovní ruch, jeho základní typy a celkový vztah k ekosystémům. Nové trendy se udržují také certifikacemi, které jsou nezbytné pro provozování ekologického hotelu, tudíž je potřeba si je vymezit a stanovit, jakými podmínkami se řídí a jak je podstatný proces zavádění tohoto řízení na hotel a koho přesně ovlivňuje. Bude představen ekologický institut Veronica Hostětín, který komplexně využívá ekologické vybavení a je situován v pasivním domu, který je velmi specifickým zařízením v cestovním ruchu.

Přestože se jedná o aktuální téma,není k dispozici rozsáhlá literatura. Pro vyhotovení této práce byly použity aktuální materiály z oblastí cestovního ruchu, řízení hotelového provozu a především z oblasti obnovitelných zdrojů a jejich aplikace. Tato stěžejní literatura byla nezbytná pro pochopení tématiky a také k následné aplikaci na danou část vlastního výzkumu a zpracování příslušného opatření ve společnosti.

1 Vztah cestovního ruchu k životnímu prostředí

V podnikatelském prostředí je k ochraně životního prostředí přistupováno pozitivně. Vztah k životnímu prostředí slouží především jako marketingový nástroj, na kterém lze dobře budovat svoji značku. Samozřejmě tato problematika je zcela odlišná, jelikož se rozlišuje mnoho zařízení v cestovním ruchu, které se nacházejí ve zcela odlišných destinacích. Některá ekologická opatření lze obcházet a nejsou povinná, některá mají úzkou vazbu k legislativě a působí jak pozitivními, tak negativními vlivy (Kotlíková, 2013).

1.1 Cestovní ruch

Pojem cestovní ruch je odvozen ze slova cestování. Za cestování se pokládá trávení volného času mimo svůj domov nebo trvalé bydliště. Cestovní ruch se především opírá o myšlenku, že se jedná o cestování, které je spojeno s masivním přesunem osob a které je doplněno o další služby, které zpříjemňují pobyt v dané destinaci. Všechny tyto služby a aktivity jsou soustřeďovány kolem specializované organizace, která zprostředkovává služby osobám, které právě cestují do vybrané destinace cestovního ruchu. Pokud si upřesníme souvislé shrnutí všech pojmů, může být výklad cestovního ruchu různorodý. Lze říci, že cestovní ruch vytváří vztahy a aktivity, které jsou provozovány a vykonávány mimo trvalé bydliště, včetně změny okolního životního prostředí, realizovány výhradně ve volném čase. Světová obchodní organizace (WTO) tento pojem považuje nejenom za volnočasovou aktivitu, ale především zahrnuje i všechny účely cest a motivy cesty, tudíž nemusí znamenat pouze cestování jako turistický charakter, ale může mít i obchodní a jiné motivy, které mohou být vytvořeny a spojeny s cestovním ruchem. Je nutné podotknout, že definice WTO úzce souvisí i s ekonomickým, sociálním a kulturním prostředím na mezinárodní úrovni, které slouží především pro porovnávání statistik.

Druhy cestovního ruchu jsou velice rozmanité a při jejich realizaci se většinou navzájem kombinují, ale většinou jedna forma převládá. Tyto formy napomáhají k rozpoznávání potřeb a cílů zákazníků cestovního ruchu. Formy cestovního ruchu se dělí do základních typů, které se ještě člení na další skupiny.

- **Geografické hledisko**, při tomto rozdělení se nejčastěji cestovní ruch rozděluje na domácí, zahraniční a mezinárodní a dále pak na národní, vnitřní a regionální cestovní

ruch. Podle UNWTO se geografické hledisko rozděluje podle celosvětových území jako jsou Severní a Jižní Amerika, Evropa, Asie apod.

- **Motivace**, tímto hlediskem se rozumí, že se sledují potřeby klientů a návštěvníků, kteřícestují s určitým motivem. Podle motivu se dělí cestovní ruch na rekreační cestovní ruch, kde je odpočinek předmětem především. Dále to jsou motivy sportovní, kulturní, nákupní, obchodní, gastronomické nebo politické. V současné době vznikají nové směry motivací, při kterých lidé budují netradiční zážitky na základě svých potřeb a zájmů.
- **Převažující místo pobytu** – Zde se dělí cestovní ruch na lokace, kde návštěvníci především tráví většinu svého volného času. Jedná se o městský, horský, přímořský nebo příměstský pobyt.
- **Věk** – Toto hledisko lze rozdělovat do základních demografických skupin. Dětský, mládežnický, rodinný a seniorský. Každá skupina disponuje jistými preferencemi, kterými se musíme před jejich příjezdem zabývat a dostatečně sestavit harmonogram tak, aby vyhovoval a splňoval požadavky skupiny, na kterou je nutné se připravit.
- **Sociologické hledisko** – Jedná se především o rozdělení na návštěvy příbuzných jak v tuzemsku, tak v zahraničí, ale i poznávání nových etnických kultur, za kterými lidé jezdí je poznávat.
- **Doba** – Zde můžeme cestovní ruch dělit na výletní, který se vyznačuje charakteristickým rysem bez využití ubytovacího zařízení přes noc. Dále jsou hlediska krátkodobá, víkendová nebo dlouhodobá. V těchto případech se počítá s ubytování na ubytovacích zařízeních a následně využívání služeb souvisejících.
- **Počet návštěvníků** – Můžeme rozdělit na individuální návštěvu, kdy cestuje pouze jednotlivec. Dále organizované skupiny, které sdílí společné zájmy nebo se vydaly na společnou cestu prostřednictvím cestovních kanceláří. Masový cestovní ruch je považován i za kombinaci dvou předešlých, ale ve své podstatě jde i o situaci, při které se na jednom místě, ve stejný čas například díky akci nebo veletrhu nebo ročnímu období, shlukuje velké množství návštěvníků a turistů.
- **Způsob organizování** lze snadno rozdělit na individuální cestu cestovatele, který si všechny organizační záležitosti vyřizuje zcela sám a nese za ně plnou odpovědnost. Druhou možností je organizovaný zájezd, při kterém se účastník zavazuje někomu dalšímu, který obstarává všechny záležitosti za něj. Jeho povinností je všechny podmínky dodržet.

- **Roční období** – Cestovní ruch nelze provozovat v některých případech po celý rok. Cestovní ruch se dělí na celoroční provoz, který funguje nepřetržitě, ale i sezónní aktivity, například horská centra nebo koupaliště, která fungují pouze v určitou dobu. Také existují aktivity vykonávané mimo sezónu, která nezasahují do období zimy a léta.
- **Dopravní prostředky** – Cestovní ruch se člení podle toho, jakým způsobem se cestovatel dopraví na dané místo. Může zapojit železniční, leteckou, automobilovou nebo lodní dopravu. Všechny tyto prvky lze využít jako ekvivalent pro cestovní ruch a nahradit je také ubytovacím zařízením pomocí karavanů nebo pokoji na lodi při delší plavbě.
- **Dynamika** – Posledním faktorem je faktor dynamický, který zahrnuje jestli cestovatel bude putovat po oblastech nebo jestli si určí pobyt a na toto místo se bude každou noc vracet. Putovní cestovní ruch je velice nestálým jevem (Gúčík , 2010).

1.1.1 Trvalá udržitelnost a ekologické prostředí

Ekologické prostředí je poslední dobou v cestovním ruchu velmi diskutovaným hlediskem, jelikož ho lze pokládat za příležitost, ale i za hrozbu, která s sebou nese faktor znečišťování půdy, vodstva, hornin a ovzduší.

Za příležitost v cestovním ruchu po stránce ekologické se dá považovat změna motivu cestovatelů, kteří dávají přednost pobytům mimo centra masivního cestovního ruchu za účelem trvalé udržitelnosti. Tento cestovní ruch se nazývá ekologickým cestovním ruchem. Vliv nadřazeného systému na ekologický zahrnuje všechny subjekty a budovy zařízení cestovního ruchu, dále vládní systémy a předpisy, druh provozování cestovního ruchu a samotné chování subjektů v prostředí, ve kterém se pohybují. Všechny tyto složky musí být dostatečně informovány a snažit se cílevědomě působit na okolní prostředí (Gúčík, 2010).

Trvalá udržitelnost společně s ekologickým cestovním ruchem tvoří filosofii jak pro podnikatele, tak pro běžného občana. Celkově můžeme konstatovat, že tyto činnost připravují lepší podmínky pro další generace. Podnikatelé přímo předpokládají v ekologickém cestovním ruchu aplikaci moderních technologií a také dopravních prostředků, které využívají spíše železniční nebo lodní cesty k dopravě. Mohou se také

podílet na tvorbě ekologického produktu přímo sami, kdy vznikají ekologické hotely s vybavením a úsporou energií, zaučeným personálem, spoluprácí s místními dodavateli a vytvořenými aktivitami pro hosty např. výlety na kole, péče o menší spotřebu energie, sběr papíru nebo cestování v menších skupinách. Ekologický cestovní ruch je především zaměřován do segmentace prolínání s rodinným cestovním ruchem včetně individuálního. Nese znaky klidu, studia krajiny a zacházení s obnovitelnými zdroji, poznávání okolí a přírody kolem cestovatele (Gúčík, 2010).

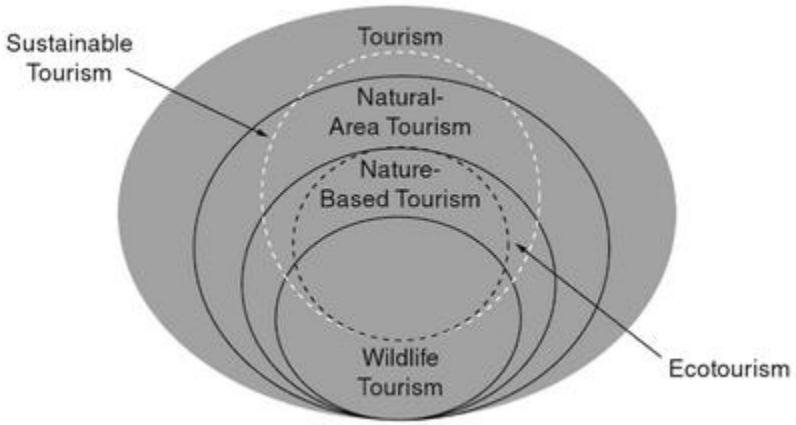

Obrázek 1 - Srovnání ekoturistiky a udržitelného rozvoje
Zdroj: Cater, 2015

Na obrázku je uvedeno srovnání ekoturistiky a udržitelného rozvoje. Sami o sobě tyto dva druhy nelze přesně klasifikovat, protože spíše slouží jako doprovodný prvek do prostředí cestovního ruchu. Problematika udržitelnosti se týká spíše cestovatelů, kteří se účastní běžného masového cestovního ruchu. Ekoturistika je především založená na přírodě a jejím prostředí, tudíž cestovatel příliš nevyužívá přítomnosti ubytovacích zařízení, a proto volí substituty jako jsou například stany (Cater, 2015).

1.2 Zákony zabývající se životním prostředí

Zákony o životním prostředí jsou povinným faktorem pro dodržování a pohybování se ve sféře cestovního ruchu na území státu. Následující zákony jsou nezbytné pro fungování zařízení v cestovním ruchu v České republice.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí slouží jako přednostní norma pro operování na systému cestovního ruchu. Obsahuje všechna podstatná pravidla o ekologii a především vykazuje svůj status základní normy o ochraně životního prostředí. Vymezuje vztah fyzické osoby s životním prostředním a jak by měla osoba zlepšovat životní prostřední a ekologický systém na základě využívání přírodních zdrojů. Vychází především z principů, které zahrnují celkovou stabilitu ekologického a ekonomického systému a jejich vzájemné působení. Stanovují se práva, kterých se lze domáhat a důležitá je také informovanost osoby o stavu životního prostředí a vědomí o tom, jaká je stanovená hranice pro míru znečištění v dané oblasti (zakonyprolidi.cz[online], Zákon 17/1992 Sb., o životním prostředí, 2016).

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Hlavní podstatou a přiměřeným podnětem tohoto zákona, je především začlenit kraje, obce, státní správu do problematiky ekologie a ochrany životního prostředí na území, kde je cestovní ruch provozován. Vyzývá se v něm především k ochraně hodnot, památek, obnovování upadajících ekosystémů v krajině a především budování nových složek, které dopomáhají k vylepšování celkové ekologie a dává prostor udržitelnosti jako celku. Zabývá se celkovou problematikou hospodaření s přírodními zdroji a jejich následné využívání. Zahrnuje faktory sociální, hospodářské, kulturní a samozřejmě místní regionální preference a potřeby obyvatelstva (zakonyprolidi.cz[online], Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, 2016).

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Ve spolupráci s právem Evropských společenství koncentruje a upravují postupy fyzických, právnických osob, ale i úřadů nebo správních celků. Slouží především ke kontrole, přičemž hlavním kritériem je celkový vliv na životní prostředí těchto subjektů a osob. Zkoumají do jaké míry jsou schopni ovlivnit životní prostředí a také jakými mechanismy mohou zabránit

větším dopadům na systémy a zredukování jejich účinnosti alternativními metodami. Hlavním prostředkem pro instituce je získat pevné základy a podklady pro další úspěšný rozvoj podnikání v dané oblasti. (zakonyprolidi.cz[online], Zákon 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, 2016)

Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí v ČR. V tomto zákoně je především vymezena definice a funkčnost tohoto fondu, jak je spravován, jak vysoké dotace jsou na něj poskytovány. Kým je veden a především jakou činnost zřizuje pro ekologický systém v České republice (zakonyprolidi.cz[online], Zákon 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí v ČR, 2016).

Směrnice 2004/35/ES, o odpovědnosti za životní prostředí. V souvislosti s prevencí a nápravou na životním prostředí ho vydala Evropská unie již při vstupu České republiky do EU. Směrnice vymezuje základní trvalou udržitelnost a nakládání s materiály a jejich další nevyužitelnou spotřebu k šetření materiálů a zamezit tak plýtvání. Díky této směrnici se snaží zabránit škodám páchaným na ekologických systémech a znečišťovatele tak potrestat patřičnými způsoby díky zavedeným opatřením. Preventivní opatření byly zcela povinným faktorem k přijmutí, protože problém znečištění byl označen přímo jako bezprostřední (mzp.cz [online], Směrnice 2004/35/ES, 2016).

1.2.1 Zákon č. 159/1999 Sb.

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu vymezuje některé podmínky v podnikání ve sféře cestovního ruchu. Rozděluje skutečnosti a vymezuje pojmy cestovních kanceláří a cestovních agentur, stanovuje výše pojištění proti úpadku. Definuje i předmět horské služby, její základní podmínky i výkon pracovní činnosti. Dále ustanovuje všechny obecné podmínky pro podnikání v cestovním ruchu, které jsou nezbytné k provozování této činnosti (zakonyprolidi.cz [online], Zákon č. 159/1999 Sb., 2016).

Zákony i vyhlášky v České republice, ale i v EU, se neustále modernizují ve snaze zlepšení ekologických podmínek a předcházení krizových situacích v životním prostředí. Vzniká více chráněných území a přibývá ohrožených druhů ve fauně a flóře. V České republice

na počátku roku 2017 nabývá účinnost především **Vyhláška č. 360/2016 Sb., o monitorování radiační situace**, která na sebe váže další vyhlášky spojené s radioaktivními odpady. Všechna tato opatření nepřímo ovlivňují i cestovní ruch v souvislosti s okolním prostředím, kde se podnikatelské subjekty nacházejí. Lze usuzovat, že legislativa stále vytváří nová opatření ke zlepšení ekologické situace v zemi (zakonyprolidi.cz [online], Vyhláška č. 360/2016 Sb. o monitorování radiační situace Sb., 2016)

1.3 Vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

Cestovní ruch ovlivňuje okolí kolem sebe, ať už se jedná o hotely, informační centra a nebo turistické atrakce. Všechny tyto aktivity přinášejí určitý dopad na životní prostředí, které je potřeba redukovat a udržovat tak prostředí kolem zařízení stále použitelné a dokázat udržet stabilitu celkového ekosystému na základě principů a dovedností. Životní prostředí je tedy ovlivňováno faktory, které se vzájemně doplňují, ale je zapotřebí sledovat každý z nich jako jednotlivou složku (Směrnice od odpovědnosti, Luxemburg, 2016).

1.3.1 Turistické znečištění

Turistické znečištění nebo také, jak se můžeme setkat v jiné literatuře pod anglickým názvem *„tourist pollution"* lze charakterizovat jako první vliv na životní prostředí. Tento úzký vztah je založen na změnách ve složkách přírodního prostředí a to jak kvalitativně, tak i kvantitativně. Zahrnuje všechny složky, které jsou ovlivněny, konkrétně fauna i flora včetně kompletních ekosystémů. Je zde vybudována silná zpětná vazba, která je založena na dopadech, které jsou dlouho analyzovány a zahrnuty do socio-kulturních sfér. Území, na kterém se vyskytuje provozování cestovního ruchu je poškozeno vlivy i turistickým ruchem. Toto znečištění může vzniknout i na základě expanze jakéhokoliv jiného rozvoje ekonomického odvětví. Tyto složky se označují jako turistický dopad. Vedlejší skupinou jsou dopady sekundární, které pouze souvisejí s cestovním ruchem a vzájemně ho doplňují. Nazýváme je i nepříméým ovlivněním cestovního ruchu. Za příklad lze uvést spotřebu nerostných zdrojů, které již dávno byly vytěženy, ale teď se používají pro další spotřebu na hotelovém provozu nebo při jeho budování. Lze zařadit i biologické,

chemické a fyzikální složky, které jsou souhrnně považovány za znečišťovatele (Křížek F., 2015)

1.3.2 Emise

Emise je definována jako postupné uvolňování látek v podobě plynných, kapalných, ale i specifických aerosolových látek. Všechny tyto látky v cestovním ruchu ovlivňují ekologické systémy a prostředí přímo. Vyskytuje se problém vyšší tvorby smogu, kde jeho regulace je opravdu minimální a nejsou zde zavedena potřebná opatření. Znečištění vody je způsobeno jak provozovateli cestovního ruchu, tak turisty a návštěvníky turistických zařízení. Kromě nedostatečně vybavené infrastruktury, je zapříčiněno vysokým množstvím odpadků pohozených volně do přírody přímo od návštěvníků. Specifickým rysem je doprava. Doprava v cestovním ruchu ovlivňuje ovzduší. Např. v letecké dopravě díky aerosolům a dalším těžkým látkám vypouštěných do vzduchu. V dopravě se počítá s vysokými decibely v oblastech silnic, dálnic, letišť nebo i samotných hotelů. Toto znečištění je velmi individuálně nastaveno podle jednotlivých oblasti (Křížek, 2015).

1.3.3 Eroze

Eroze neboli narušování přirozeného povrchu můžeme v cestovním ruchu nazvat přirozeným jevem, ovšem tento jev je doprovázen a zrychlován díky samotnému člověku. Všechna tato opracování povrchu lze vymezit na rekultivaci soch a turistických památek, které jsou upravovány o prohlubování a budování nových turistických cest v přirozené krajině. Pokud turista provozuje horolezeckou činnost a narušuje svým výstupem určitou horninu nebo její část, hovoříme o antropogenní erozi, která je specifickým typem. Na erozi působí samozřejmě i výstavba celkové infrastruktury a budov, které jsou budovány v okolí. Sledováním tohoto jevu lze uvést jednoduchý příklad, kdy v Krkonoších, na cyklistických stezkách docházelo k velkému opotřebení díky jízdním horským kolům. Turisté poškozují kořeny stromů. Tento termín se nazývá „*Sešlap*“ (Křížek, 2015).

1.3.4 Ekosystémy

Ekosystém v životním prostředí je tvořen především rostlinnými a živočišnými druhy, které sídlí v přirozeném prostředí se specifickými podmínkami pro přežití. Tento vliv je ovlivněn především samotnými návštěvníky, kteří někdy nevědomě přenášejí na sobě a svém oblečení mikroorganismy, drobné živočichy nebo semena rostlin. Jsou posléze vnesena do nového prostředí a tím narušují harmonii fungování ekosystému. Pokud jde o úmyslné přemístění živočichů, jedná se většinou o záměr provozovatele cestovního ruchu, aby zvýšil povědomí a exotičnost svého produktu v cestovním ruchu. Za výjimku se považují zoologické a botanické zahrady, kde se setkáváme konkrétně s lokalizovaným ekosystémem s přímo přemístěným zvířaty a rostlinami ve velkém množství. Rozvoj cestovního ruchu bývá omezen především v křehkých ekosystémech, které jsou specifické pro svůj charakter díky chráněným druhům a oblastem. Nedoporučuje se tvorba nových oblastí pro druhy přivezené z cizích lokalit. V nových oblastech nemohou nalézt své přirozené útočiště, ale v některých případech postrádají i své přirozené nepřátele a může tak dojít ke špatné expanzi druhu a vyhynutí (Křížek, 2015).

1.3.5 Poškozování přírodních hodnot

Tento vliv nebo činnost se dá považovat za vandalismus, který působí ze strany člověka na přírodu. Toto poškozování vykazuje značné symptomy, které lze konkretizovat za ničení usazených hornin a jejich poškozování spreji nebo fixy. Nejenom přírodní, ale i historické památky jsou poznamenány tímto vandalstvím. V dnešní době existuje mezi turisty a sběrateli disciplína zvaná „hon za suvenýry", kdy prakticky za pomocí člunů nebo skútrů se dopraví na širé moře a potápějí se za poklady nebo jinými cennostmi jen pro vlastní obohacení a následný prodej. (Křížek, 2015)

2 Ekohotel a Green Management

Ekohotelnictví a Green management se začaly rozvíjet v devadesátých letech minulého století, kdy trend ekologie pronikal do povědomí a byl přijat za přímé ohrožení naší planety. Všechny myšlenky, které byly stanoveny, vznikly na základě Summitu Země, který se konal v roce 1992 v Riu de Janeiru. Tento podnět dal příležitost vzniknout Stockholmské deklaraci, která stanovuje zásadní principy a chování v našich ekosystémech a jak patřičně nakládat a šetřit zdroji na planetě. Tato filosofie byla postavena na principech, aby životní prostřední nebylo nadměrně zatěžováno dopady člověka, ale také aby světové ekonomiky a ekonomiky rozvojových států nebyly zpomalovány nadměrnými náklady, které by tak nedávaly prostor jejich vývoji. Tato ustanovení dala podnět pro green management trvalou udržitelnost jako takovou a principy těchto rozhodnutí mají dodnes účinek na celé naše systémy.

Další ustanovení OSN a vytvoření Agendy 21 přinesla opatření především v zacházení s obnovitelnými zdroji a jejich využívání. Tato pravidla byla později ustanovena a integrována do programů obcí a místních regionálních rozvojů po celém světě. Tento trend se v dnešní době rozpadl na odlišné segmenty, které dbají na principy udržitelnosti, ale jsou vyloženy po svém. V USA vznikl systém udržitelnosti pro hotelová zařízení „Green Hotel Initiative". Tento program je podpořen navíc „zelenými konferencemi", které jsou pořádány na území Spojených států. Ve Velké Británii dali možnost vlastnímu programu pro Západ Evropy s názvem TRAVELIFE. Evropské programy jsou doprovázeny certifikacemi, které vytvářejí i pomyslné bodové hodnocení.

Velké firmy se zapojují především do programů CSR, které jsou pro ně důležité tím, že touto metodou lépe vytvářejí poptávku. Díky sociální zodpovědnosti, lze nazývat tento jev efekt módy. Tímto aktem je budováno okolí firmy, které je bezprostředně ovlivňováno a vytváří tak komunitu, která se nachází v okolí a firma se snaží začlenit tyto oblasti do svého prostředí pomocí metod společenské odpovědnosti (Lórant, 2011).

2.1 Green Management

Jak již bylo zmíněno, zařízení v cestovním ruchu jsou přímými znečišťovateli ekosystémů. Tudíž je potřeba snížit tento dopad určitými metodami, které zajistí trvalou udržitelnost pro další generace. Pokud se rozhodneme zavést tuto filosofii na hotelu, je potřeba si uvědomit, že do tohoto procesu musejí být adaptováni všichni zaměstnanci a vedoucí pracovníci, od kterých přicházejí instrukce a poznatky směrem k zaměstnancům, jak se správně pohybovat na hotelu, který se rozhodl „jít" zelenou cestou. Důležitou součástí je především organizace všech stanovených cílů a úkolů. Tento druh řízení a rozhodování je plně založen na harmonii jak ekonomiky hotelu, tak ekologie. Tyto dva komponenty se musejí navzájem doplňovat a především se navzájem nevylučovat ani neohrožovat. Vliv pocítí i samotný zákazník a návštěvník, který změnu registruje pomocí označí hotelů a jejich pokynů směrem k hostovi. Služby musejí zachovávat vysokou kvalitu, aby dokázaly uspokojovat potřeby zákazníka. Stálý prostředek, je vymezení specializovaného týmu, který disponuje přesně vytyčenými cíli, které jsou v ekologickém směru přesně definovány a týkají se především úspory energie, třídění odpadů a lepšího hospodaření s materiály na zařízení cestovního ruchu. Vedoucí pracovníci musejí tyto cíle naplnit prostřednictvím svých zaměstnanců, kteří potřebují dostatečné proškolení v problematice. Zahrnuje také celkové vztahy s dodavateli, které jsou vytyčeny tak, že všechny strany, které se pohybují ve styku s daným hotelem, musejí být seznámeny se situací a filosofií daného zařízení. Součástí těchto stanov jsou i spolupráce s ostatními podniky v cestovním ruchu, uveřejňování plnění daných stanov a především minimalizace spotřeby na hotelu.

Filosofie ekologického hotelu může mít několik podob. První můžeme definovat jako snížení celkových nákladů na provoz hotelu, což znamená i finanční úspory pro hotel. Díky úspoře na hotelu, která se týká především vody a elektřiny, přestáváme být závislí na dražších dodavatelích a většinu těchto zdrojů dokážeme realizovat kompletně sami prostřednictvím nemalé počáteční investice. Druhým dopadem, který slouží i jako marketingový nástroj, lze určit dobrou pověst hotelu. Díky všem těmto opatřením, hotel získává určitou image, na které si zakládá a získává určitý respekt a věhlas u hostů. Posledním faktorem je spolupráce s ostatními hotely a institucemi zabývajícími se přístupy

environmentální kultury. Všechny tyto aktivity vyžadují spolupráci v dlouhém časovém horizontu. Vedení hotelu si vytyčuje cíle, které požaduje po svých zaměstnancích, kteří tyto cíle musí naplňovat za pomocí dostupných nástrojů a pokynů na základě filosofie podniku.

Díky zvýšenému povědomí o ekologických přístupech na hotelu se zvyšuje i počet hostů, kteří dávají přednost právě těmto ekologickým zařízením. Hotel si díky těmto přístupům vytváří daleko větší a lepší komunitu hostů, kteří k němu chovají respekt a mají vybudovanou stabilnější věrnost. Na základě výzkumů bylo dokázáno, že tyto ekologické postupy na hotelech a ubytovacích zařízeních byly daleko přínosnější než jiné moderní trendy. Existuje dlouhodobá závislost na budování ekologických zařízení a propojení s ubytovacími. Hosté tyto přístupy vnímají pozitivně Musíme si uvědomit, že na úkor ekologických postojů zanikají některé jiné hotelové aktivity, které nevyhovují těmto předepsaným standardům. Kromě vyloučení těchto aktivit je zavedení této filosofie přínosné pro zařízení ze dvou pohledů. Prvním je pohled nákladů, které jsou redukovány někdy až na hodnotu 40 % a druhým faktorem je soudržnost kolektivu, který díky užší spolupráci s vedení a ostatními pracovníky v týmu předem určeném sdílí stejné hodnoty, které se snaží naplnit za určitý čas. Za tento čas je potřeba docílit celkového zájmu, který se týká ekologických opatření. Zde je motivace opravdu vysoká a každý člen v předem určeném týmu má stejný zájem a cíl na věci jako jeho spolupracovník (Křížek, 2015).

2.2 Zavedení green managementu

K zavedení postupů a stanovení cílů v hotelovém zařízení vede počáteční filosofie managementu, který se zaměřuje na vlivy, které vytváří sám podnik vůči životnímu prostředí. Jako hlavní cíle vytyčuje vedení hotelu především šetrné zacházení s používanými materiály a jejich následné zpracování a redukování užívání energií a hledání alternativních energetických zdrojů za záměr vytvoření šetrného provozu vůči životnímu prostředí. Tato opatření mohou být pro hotel přínosná v externím okolí, které vnímá hotel lépe a dokáže také s hotelem spolupracovat například odběrem potravin od lokálních producentů. Lze konstatovat, že dopomáhá zvyšovat poptávku po hotelovém zařízení díky ekologickým aspektům, kterými hotel disponuje. Vedle toho ovlivňuje

i interní prostředí hotelu, kde se ukazuje, že hotel je konkurenceschopnější na trhu před neekologickými hotely a díky technickému vybavení lze považovat hotel za ekonomicky úsporný při redukování výrazných nákladových položek v podobě energie. Celkové zavedení programu v hotelu se vyznačuje čtyřmi fázemi.

1. **Motivace** - tento proces je založen především za vidinou vytvoření lepšího „jména" nebo-li image hotelu pro celou veřejnost a především pro příchozí hosty, kteří mají zájem o ubytování právě v ekologickém hotelu. Prvním krokem je jmenovat zodpovědnou osobu za celkový proces zavedení a tréninku zaměstnanců v green managementu. Procesy, které musí být zaváděny, vyžadují množství času a také počátečních investic, se kterými musí jmenovaný vedoucí pracovník správně nakládat. Motivace zaměstnanců se zvyšuje díky zapojování do ekologických seminářů a školení v plném rozsahu, a to od interních zdrojů až po mezinárodní ekologická setkání.
2. **Plánování** - po dostatečné motivaci zaměstnanců vedoucím pracovníkem začínají probíhat procesy, které zahrnují vyhodnocení stavu, ve kterém se hotel momentálně nachází. Tudíž je potřeba vypracovat plán na základě formulovaných návrhů, které byly pověřeným týmem vytvořeny. V této fázi dochází k rozhodování a vypracování plánů ohledně zlepšování dané situace na základě stanovování priorit, definování přesných postupů a jak velká bude odpovědnost za tento projekt.
3. **Realizace** - třetí krok zavádění se považuje za úplně nejdůležitější a je propojen. S oblastí řízení lidských zdrojů. Realizují se především individuálně nastavené plány pro zaměstnance. V tento moment se ekologické přístupy stávají součástí náplní zaměstnanců. Souběžně s tímto krokem stále přetrvává efekt motivace k pracovnímu průběhu a neustálá informovanost. Je nezbytné stále personál proškolovat a poskytovat jim potřebná školení o trendech a poskytovat jim zpětnou vazbou ohledně jejich práce. Zpětná vazba je velice důležitou součástí, aby zaměstnanci měli pocit, že jejich práce má smysl.
4. **Monitoring** - poslední krok především sleduje zavedená opatření a do jaké míry jsou plněny cíle a záměry na základě filosofie podniku. Monitoring musí fungovat po celou dobu a probíhat v různých intervalech. Po odhalení problému je nutné ustanovit a přijmout potřebná opatření (Beránek, 2013).

Na následujícím obrázku, lze tento proces graficky znázornit na daném průběhu.

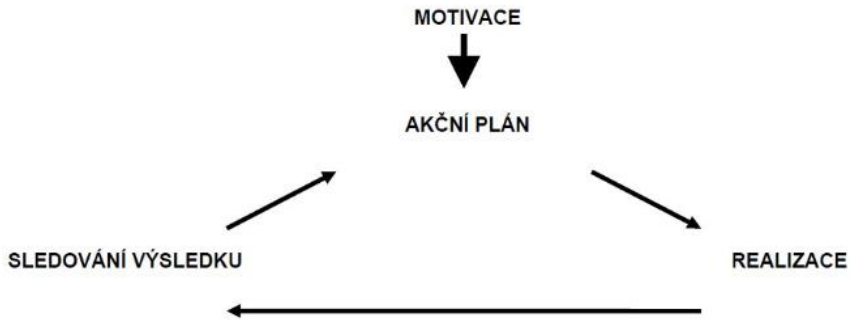

Obrázek 2 - Průběh Green Managementu
Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj [online], 2016

2.3 Ekologické značení (Ecolabelling)

Ekologické značení je jedním ze základních podnětů zavádění green managementu v hotelu. Předmětem je především vidina zisku certifikátu, který dává možnost tvorbě lepšího produktu, který je založen na ekologických principech, které zlepšují životní podmínky. Tyto certifikáty lze získat na základě splněných podmínek, do kterých spadá ochrana životního prostředí, ochrana zdraví svých zaměstnanců, okolí hotelu a hostů (Beránek J., 2013).

EMS

EMS systém environmentálního řízení subjektů dává možnost podnikům, aby samy rozhodovaly o podmínkách v životních prostředí na základě jejich podnikání. Podmiňující je jejich aktivní přístup k dané problematice a jisté přispívání ke zlepšování chování vůči ekologickým systémům v lokalitě, kde se podnik nachází. Prokázalo se, že díky zavedení systému EMS podnik sníží razantně náklady na suroviny nebo energie. Kromě materiálních hodnot, lze vytyčit i dopady na komunikaci uvnitř podniku, která se díky těmto zavedením výrazně zlepšuje a podnik si tak dokáže vytvářet dobré jméno a budovat lepší vztahy se státní správou nebo obchodními partnery. Zavedení systému v podniku je zcela dobrovolné a zahrnuje části EMAS, který se řídí podle evropských standardů v návaznosti k připojené normě ISO 14000, konkrétně kmenové normě 14001 vztahující se na životní prostředí podle mezinárodních vyhlášek (Křížek, 2015).

2.3.1 EMAS

Vyznačuje se jako systém řízení podniku a auditů z hlediska ochrany životního prostředí. Byl uveden v platnost v roce 1995 na základě nařízení č. 1836/1993 Radou ES. Česká republika vstoupila do programu v roce 1998 na základě usnesení vlády č. 466/1998, které bylo posléze transformováno po vstupu do EU na usnesení vlády České republiky č. 651/2002. V těchto případech je kompletní program EMAS garantován Ministerstvem životního prostředí, které zodpovídá za stabilitu systému a prostřednictvím agentury CENIA vydává certifikáty, které opravňují podnikat firmám na úrovni ekologické sféry.

Doba registrování certifikátu EMAS trvá 1 - 2 měsíce od podání a vyplnění registračního formuláře. Registrace je založena na podmínce, aby podnik byl zařazen do národního programu a splňoval podmínky pro program. Po podání žádosti se čeká na kompletní vyjádření jak v českém, tak v anglickém jazyce od Ministerstva životního prostředí. Před těmito kroky se požaduje, aby podnik provedl úvodní analýzu současného stavu životního prostředí ve svém okolí. Stanovil si základní cíle a podle nich vytvořil politiku životního prostředí včetně programů. Musí si stanovit ověřovatele, který bude dohlížet na kompletní chod podniku a správu zařízení v souladu s životním prostředím a následně podnik musí poskytovat informace veřejnosti o vztahu podniku k životnímu prostředí. Posledním krokem je registrace u příslušného orgánu, kterým je v České republice agentura CENIA (Cenia.cz [online], 2016).

Obrázek 3 - Logo EMAS
Zdroj: cenia.cz [online], 2016

2.3.2 ISO 14001

Uvedená norma ISO 14001 je aplikovatelná ve všech formách podnikání a není konkrétně určena pro zařízení cestovního ruchu. Týká se i výroby produktů v továrnách. Celý tento systém je shrnut jako environmentální řízení podniku, pod který spadá celá řada předpisů zahrnující péči o okolní prostředí v rámci firemní politiky. Jsou úzce navázány i na právní předpisy a EMS, kterému se norma podřizuje a zodpovídá za svoji politiku ekologického rozvoje a udržování kladného vztahu k životnímu prostředí.

Aplikace této normy začíná úvodními školeními pro vyšší a střední management v rámci normy ISO 14001 a stanovením zmocněncem v rámci EMS. Po tomto proškolení nastává vytváření přístupů a tvorba kompletního profilu podniku v rámci ekologického rozvoje. Pracuje se na dosahování cílů, hodnot a stabilní celkové politiky. Po tomto kroku následuje školení pracovníků a také školení auditorů, kteří musí udržovat neustálý dohled nad podnikem opatřeným příslušnou normou. Dle auditu se mění kompletní dokumentace a vytvářejí se příručky pro orientaci v problematice ekologického a šetrného zacházení v podniku.

Využívání normy ISO 14001 a řízení podniku dle EMAS se může jevit jako téměř identická věc. Tyto dva postupy se ovšem navzájem doplňují a jsou si také odlišné se svojí působností a upravují úplně jiné normy.

Obrázek 4 - Logo ISO 14001
Zdroj: spicesolutions.com [online], 2016

Tabulka 1 - Porovnání EMAS a ISO 14001

EMAS	ISO 14001
působí v rámci EU	působí mezinárodně
vztahuje se na výrobu	zahrnuje veškeré činnosti
ovlivňuje celý podnik	ovlivňuje části podniku
zakončuje se prohlášením	prohlašuje se certifikací
zlepšuje vztah k ŽP	zlepšuje zaměření EMS
vyžaduje přezkoumání ŽP	vyžaduje analýzu stavu ŽP
nevyžaduje analýzu ŽP	nevyžaduje přezkoumání ŽP
nutná účast zaměstnanců	zaměstnanci se nemusí účastnit
audit musí být specifikován	nespecifikována činnost auditu

Zdroj: vlastní zpracování, 2017 (podle Křížek, 2016)

2.3.3 Ecolabel „Květina"

Zpočátku je potřeba zdůraznit, že tento certifikát disponuje identickými vlastnostmi jako výše zmíněný audit EMAS. Narážíme zde na problematiku v rámci EU a v dnešní době se spíše považuje za důvěryhodnější prostředek, jak dát návštěvníkům najevo, že náš hotel se zaměřuje na ekologické postupy.

Květina zkoumá především šetrnost k životními prostředí na základě zacházení s používanými zdroji a potřebnými postupy, které zahrnují celkový životní cyklus výrobku až po recyklaci. Jedná se o zavedený systém z roku 1992, který je zcela dobrovolný pro uživatele tohoto certifikátu. Certifikát je spravován Radou pro ekoznačení nebo také ve zkratce EUEB (Euroskop.cz [online], 2016).

V cestovním ruchu a v ubytovacích zařízeních se zahrnují všechny přístupy v rámci efektivity a využitelnosti obnovitelných zdrojů na základě využívání energií v návaznosti ubytovacího zařízení na životní prostředí a jeho ekosystém v dané oblasti. Informace o vlastnictví a stručnou charakteristiku lze můžeme najít v katalogu, který vydává Evropská komise. Je zde zařazeno více než 50 evropských ubytovacích zařízení, kde na prvních místech je uvedeno Dánsko, Rakousko a Itálie. V katalogu a v příslušných materiálech je přesně vymezeno jaké požadavky jsou stanoveny pro zařazení

do certifikačního katalogu pro danou značku. V České republice spravuje tuto problematiku agentura CENIA. V České republice lze nalézt celkově šest lokací, které dobrovolně požádaly o tento certifikát a byl jim na základě úspěšně splněných kritérií přidělen. Jedná se konkrétně o pražské hotely - Adria, Alta, Intercatering spol., Arthurinvest s. r. o. a Středisko Ekologické výchovy a Etiky v Maršově (ec.europea.com [online], 2016).

Obrázek 5 - Logo Ekoznačky EU

Zdroj: my89.cz [online], 2016

2.3.4 Green Globe

Je certifikát s celosvětovou působností, který spravuje stejnojmenná organizace sídlící na území Spojený států, konkrétně v Los Angeles. Certifikát je soustředěn na aktivity cestovního ruchu a věnuje se jim v plném rozsahu se zásadami udržitelnosti a vztahu k životnímu prostředí. Organizace jako taková zajišťuje zlepšování podmínek a celkového vztahu s návštěvníky daných lokalit a ubytovacích zařízení. Kromě udržitelnosti a životního prostředí stanovuje kritéria ve vztahu ke kulturnímu dědictví a sociálně-ekonomickým aktivitám. Tyto čtyři sféry jsou postupně rozděleny do celkových 300 kritérií, ze kterých je potřeba k certifikaci splnit 100 povinných pro každého zájemce. Dopady, které přináší tento certifikát jsou shledány jako pozitivní, jelikož se subjekt musí přizpůsobovat dané filosofii, která je vytvářena. Udržovat služby pro hosty na vysoké úrovni a především zachovávat šetrnost vůči životnímu prostředí a podporovat myšlenku udržitelnosti.

Certifikáty se dělí na tři úrovně, první úrovní se rozumí klasické členství GREEN GLOBE CERTIFIED MEMBER, při kterém se musí splňovat kritéria alespoň z 50 % vyčleněných

faktorů. Následuje GREEN GLOBE GOLD MEMBER, který zahrnuje všechna kritéria pro hotelnictví a turismus a jsou udržovány po dobu 5 let. Zde lze navázat i na poslední stupeň GREEN GLOBE PLATINUM MEMBER, který navazuje na první dvě členství ovšem zde je podmínka udržitelnosti a naplňování kritérií celkem 10 let po sobě jdoucích (Greenglobe.com [online], 2016).

Tento certifikát vlastní pouze pražský hotel Mövenpick, který v roce 2012 získal certifikaci Green Globe po důkladně povedeném auditu touto agenturou a dle výsledků dopadl tento hotel nadprůměrně. Kritéria byla naplněna na 91 %, přičemž je podstatné vyzdvihnout nezbytné faktory, které přispěly k tomuto úspěchu. Hotel se soustřeďuje na ekologické principy. Zaměstnává také zdravotně postižené osoby, a díky tomuto zvyšuje povědomí a určitou míru tolerance vůči těmto skupinám v oblasti sociálního podnikání. Hotel intenzivně spolupracuje s nadací UNICEF a podporuje politiku regionálního produktu více než ze 70%. V rámci ekologie tvoří unikátní projekt, který je především vynášen do popředí vlastní lanovkou, která si vytváří energii sama na sebe. Zaměstnanecký tým v oblasti green management se zde nachází už přes deset let a zaměstnanci v rámci teambuildingových aktivit chodí sázet stromy. Celková otázka odpadů je podnícena sofistikovaným systémem na třídění a separaci odpadů a využívání obnovitelných materiálů i na pokojích, které mají zcela certifikované vybavení ve všech ohledech v rámci materiálů i celkového zacházení s nábytkem a vybavením hotelu (ekolist.cz [online], 2016).

Obrázek 6 - Logo Green Globe
Zdroj: Greenglobe.com [online], 2016

2.3.5 BIO Potravina

Současným trendem ve světě, ale i v České republice za poslední roky, je zdravý životní styl především u osob do 40 let. Tato filosofie vzniká i ze zájmu o ochranu životního prostředí a ekologických systémů. Biopotravina jako taková je především vyrobena z bioproduktů, které jsou produkovány zemědělci a tvoří tak základní „stavební kámen" pro potravinu. Celkově tento proces zahrnuje postupy a výrobní procesy, které jsou mnohem šetrnější k životnímu prostředí a vyvíjí tak menší dopady na životní prostředí. Dalším možným řešením je využívání v cestovním ruchu agroturistiky, která podporuje lokální a domácí výrobu potravin od základu a všechny tyto principy si může návštěvník osvojit, protože je do výroby přímo zapojen. Všichni výrobci biopotravin jsou evidováni na Ministerstvu zemědělství a musí dodržovat čtyři kritéria, do nichž spadá šetrné zacházení se zdroji, které zahrnuje recyklaci a nakládání s celkovým procesem na bázi životního prostředí. Musí se celkově eliminovat a zredukovat emise, odpady a celková úspora energií využívaných k výrobě. Nastávají i případy, které ničí dobrou pověst celkového certifikátu . Intrikami některé firmy vydávají své výrobky pod označením BIO. Tyto metody jsou pokutovány až do výše jednoho milionu českých korun. Celkový proces a působnost certifikátu je podobná jak na tuzemském území, tak ve světě (Ministerstvo pro místní rozvoj [online] Green Management, 2016).

Obrázek 7 - Logo BIO Potraviny
Zdroj: mmr.cz[online] Green Management, 2016

2.3.6 Energy Globe

Jedná se o soutěž, která má mezinárodní charakter a je do ní zařazena i Česká republika včetně jejich vítězných projektů v rámci státu. Celkově se tato soutěž dělí na dvě základní úrovně. Do prvního kola jsou z každé kategorie vybrány dva nejlepší projekty na základě ohodnocení odborné poroty a tyto projekty se dostávají do finále v každé dané zemi.

V České republice existuje celkově šest kategorií. Konkrétně to jsou obec, kutil, firma, mládež, stavba a nápad. Každá kategorie má svého vítěze a následně se poté vybírá jeden nejlepší absolutní vítěz, který reprezentuje ve druhé fázi soutěže na mezinárodní úrovni, která se koná každým rokem nakonec jsou vyhlašovány nejlepší projekty z celého světa.

V roce 2016 zvítězil v kategorii firma ekologicky soběstačný Hotel na farmě v Choťovicích, který využívá celkových udržitelných principů s minimálním dopadem na životní prostředí. Vyskytuje se zde ekologický chov, který je součástí areálu a tvoří minimální dopad na životní prostředí. Jedná se totiž o unikátní projekt v cestovním ruchu, který spojuje obec, zemědělce a hotel komplexně. Farma není nijak závislá na žádném externím dodavateli, což samozřejmě výrazně šetří náklady a podporuje prosperitu firmy.

Budoucí investice v tomto projektu jsou již stanovené a v blízké době nastane realizace celkového wellness, automobilů poháněných plynem z vlastní bioplynové stanice nebo například vytápění nově vybudovaných skleníků ze zdrojů zbytkového tepla (energyglobe.cz[online], 2016).

2.3.7 CENIA

Czech Environmental Information Agency v anglickém názvu nebo také známá jako Česká informační agentura životního prostředí zajišťuje celkový dohled nad udělováním ekologických značek na území České republiky a stará se také o to, aby kritéria v životním prostředí byla dodržována. Provádí tedy audity a na základě informací, kterými disponuje, vyhodnocuje celkovou situaci na daném území a tyto výsledky dále interpretuje veřejností a také pro ostatním subjektům, které potenciálně chtějí vstoupit do programů zahrnující ekologické zacházení s produkty a jak se v tomto prostředí správně pohybovat (Furquan A. [online], Pormoting Green Tourism For Future Sustainabilty, 2016).

Žádost o ekologickou značku u agentury CENIA probíhá v osmi krocích, přičemž všechny tyto kroky musí být splněna. Prvním krokem je výběr vhodné značky pro podnik, lze zažádat o tuzemskou značku na ekologicky šetrný výrobek nebo službu, ale také o Ekoznačku EU, přičemž u tohoto musí být produkt nebo služba nabízena alespoň v jedná zemi EU navíc. Druhý a třetí krok se zabývají ověřováním, zda produkt či služba

vyhovuje všem kritériím, aby byla žádost bez problému udělena a zda jsou v souladu se všemi směrnicemi na základě předpisů, které jsou pevně stanoveny. Navíc si podnik zjišťuje poplatek, který je pro podniky odlišný na základě jejich druhu. Další dva kroky se zabývají dokumentací, v první řadě jejím obstaráním a opatřením všech důležitých dokumentů a následné odesláním na agenturu CENIA. Na základě předchozích kroků proběhne do deseti dnů kontrola a posouzení zda jsou dokumenty vyplněny správně a na základě věcných faktů, které skutečně existují. V případě nesrovnalostí se žádost zasílá zpět pro korekci. Pro tuzemskou ekoznačku posouzení celkového návrhu trvá 30 dní a pro evropskou 60. Pokud všem kritériím podnik vyhovuje, musí uhradit registrační poplatek a následně další roky se platí poplatek za každoroční členství. Pokud podnik chce prodlužovat ekologické značení, stačí vyplnit identický formulář ze stránek agentury CENIA. Poplatek za prodloužení je samozřejmě nižší a prodlužovací formulář se vyplňuje z důvodů, že podnik se může transformovat na větší a nebo změnit druh ekologického značení. Všechny tyto faktory mají vliv na konečnou cenu nabízené produktu a také poplatku, který musí podnik uhradit (Cenia.cz [online], 2016).

Tabulka 2 - Ceník domácí ekoznačky (v Kč)

Žadatel	**Ekologicky šetrný výrobek**			**Ekologicky šetrná služba**	
	Registrace	Roční	Prodloužení	Registrační	Roční
Mikropodnik	10 000	-	první rok zdarma, další roky 2 000	5 000	2 500
Malé, střední podniky	15 000	-		5 000	2 500
EMAS. ISO 14001	17 000	-		5 000	2 500
Ostatní	20 000	-		10 000	5 000

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 (podle www.cenia.cz [online], 2016)

Tabulka 3 - Ceník ekoznačky EU (v Kč)

Žadatel	**Ekoznačka EU**	
	Registrace	Roční
Mikropodnik	6 750	3 750
Malé, střední a hospodářské z rozvojových zemí	6 750	11 250
EMAS	6 300	-
ISO 14001	7 650	-
Ostatní	9 000	15 000

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 (podle www.cenia.cz [online], 2016)

2.4 Pasivní domy

Na první pohled se pasivní dům od klasického domu nebo stavby nijak výrazně neliší, jeho funkce a vybavení, kterým pasivní dům disponuje z něj dělá úsporný prostředek i pro podnikání. Tyto stavby markantně redukují náklady spojené s kompletním provozem stavby. V České republice koluje o této problematice řada zvěstí a mýtů, které bohužel odvrací některé uživatele těchto služeb k neekologické konkurenci a nemůže být tak plně využit potenciál domu, který je přínosný jak pro provozovatele, tak pro uživatele tohoto zařízení. Všechny tyto domy a stavby jsou především nízkoenergetické a využívají alternativní zdroje, které jsou šetrné k životnímu prostředí a veškerou energii získávají z obnovitelných zdrojů jako je sluneční světlo a teplo a obnova vodních zdrojů, které jsou neustále zpracovávány. Největší předností pasivních domů jsou především použité moderní postupy a systematizace, které cílí na postavení domů a umístění jeho komponentů na vhodnou světovou stranu a snahu o co nejmenší spotřebu energie (portál pasivnidomy.cz, 2016).

Tabulka 4 - Srovnání spotřeby energie (v kWh/m^2)

Typ domu	Spotřeba energie
Běžné domy 70. a 80. léta min. století	200
Současná novostavba	80 - 140
Nízkoenergetické dům	Pod 50
Pasivní dům	Pod 15
Nulový dům	Pod 5

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 (podle Hudec, 2013)

2.4.1 Principy pasivního domu

Pasivní domy spotřebovávají malé množství energie pod 15 kWh/m^2 jak bylo uvedeno v *Tabulce 3 - Srovnání spotřeby energie*. V tomto důsledku to znamená, že pasivní domy nevyžadují přímo velký tepelný zdroj a jsou celkově postaveny na externím příjmu tepla a světla, které zde postupně využívají. Kromě získávání tepla využívají i principy, které přímo působí na zpracovávání a obnovu vzduchu uvnitř objektu. Díky rekuperaci vzduchu synchronizuje venkovní a vnitřní teplota a v důsledku tohoto procesu, tak nedochází k častému poškozování a tvorbě plísní v daných objektech. Pasivní dům vytváří zdravé

prostředí pro návštěvníky, kteří se nemusí zabývat tím, zda bude mít alergickou reakci v prostředí.

Celkový proces rekuperace ja založen na vstřebávání vzduchu, který je nasáván dovnitř domu z venkovního prostoru automaticky. Všechen vzduch, který vstupuje do domu prochází přes filtr, který zbavuje vzduch všeho škodlivého například toxického znečištění nebo pylu. Tento zpracovaný vzduch je dále vysílán do pokojů na úroveň pokojové teploty. Vzduch uvnitř se s venkovním nijak nenarušuje a přes speciální výměník tepla mu předává požadovanou pokojovou teplotu. Výměník funguje jako účinná klimatizace, v létě především ochlazuje a v zimě otepluje vzduch (Hudec, 2013, s. 11 -13).

2.4.2 Charakteristické znaky

Následující charakteristické znaky jsou přednostmi pasivního domu oproti klasickým stavbám s klasickou spotřebou energií.

- hlavní prosklení orientované na jižní stranu,
- tvar budovy neobsahuje výklenky a výčnělky,
- izolační okna jsou vyrobena pouze z moderních materiálů,
- kvalitní izolace a vodotěsnost domu,
- důsledný systém tepelných mostů,
- rekuperace a řízené větrání uvnitř stavby,
- budova nedisponuje velkým topným systémem.

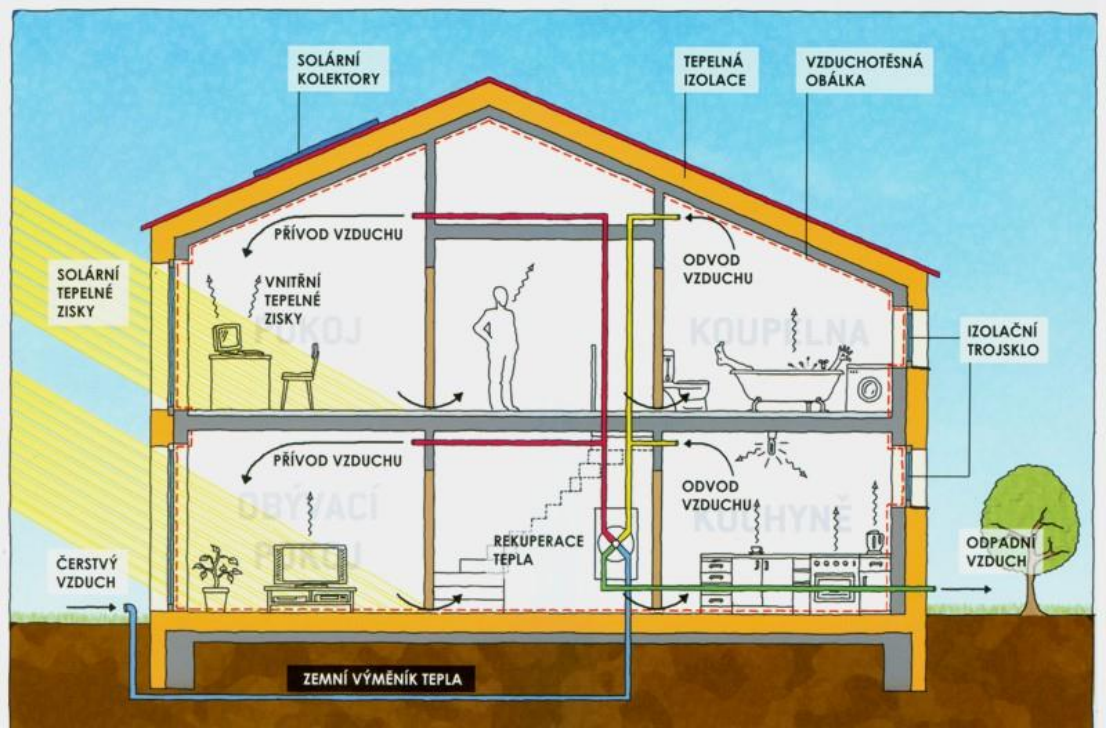

Obrázek 8 - Pasivní dům
Zdroj: portál pasivnidomy.cz, 2016 [online]

2.4.3 Vlivy pasivního domu

Život a pohyb v pasivním domě jsou pro návštěvníka zařízení zcela bezpečné, protože v pasivním domě se lze zbavit všech alergií a zdravotních problémů, kterými člověk může disponovat. Zařízení jako je pasivní dům pracuje neustále ve dne i v noci. Trvalý regulátor vlhkosti vzduchu udržuje ideální teplotu nejenom v jeden den, ale i v rámci určitého ročního období z dlouhodobého hlediska. Z těchto výhod plynou dva zásadní faktory. První je přívod čerstvého vzduchu do domu, přesně v takovém v množství, v jakém si uživatel přeje. Druhým faktorem je, že díky stálému přívodu a změně teploty na optimální včetně přívodu vzduchu se netvoří plísně a tímto se také zabraňuje tvorba alergií na plísně. Pasivní dům především zasahuje do čtyř sfér, které jsou přímo ovlivnitelné a vytvářejí ideální prostředí a charakteristiku pasivního domu.

- **Teplota** – Je automaticky regulována v celé budově, nedochází k efektu chladného sálání stěn a teplota je udržována přibližně na stejné úrovni jak uvnitř budovy, tak i na stěně daného objektu.

- **Vlhkost** – Optimální vlhkost se pohybuje v rozmezí 35 - 50 % a tato vlhkost je udržována v průběhu roku. Pokud se přejde na topné období, je hladina snížena.
- **Mikroorganismy** – Díky účinnému filtru, kterým pasivní dům disponuje, se dovnitř domu nemohou dostat žádné prachové částice ani mikroorganismy
- **Prach** – V návaznosti na předchozí bod, kdy účinný filtr odstraňuje nebezpečné části je pasivní dům vhodný pro osoby s astmatem a alergickými reakcemi.

V pasivním domě nemusí konkrétně znamenat fakt, že nízká spotřeba vede k nízkým nákladům, které se zde vytvářejí. Náklad za ohřev vody v pasivním domě se prakticky rovná nákladům vynaloženým jako za vytápění, proto vlastníci těchto staveb využívají alternativní zdroje k vytápění domů, aby snížili jeho náklady. Přechází se k metodám jako je například vytápění na biomasu, využívání solárních panelů, užívání úsporných elektrických spotřebičů nebo používání fotovoltaických článků (Hudec, 2013, s. 12 -15).

Obrázek 9 - Příklad pasivního domu, Koberovy, Český ráj
Zdroj: pasivnidomy.cz [online], 2016

3 Centrum Veronica Hostětín

Centrum Veronica Hostětín je neziskovou organizací, která působí ve Zlínském kraji, přibližně 5 kilometrů od Slavičína na hranicích se Slovenskem. V obci Hostětín žije přibližně 250 obyvatel. Součástí ekologického centra a ubytovacího zařízení jsou i přilehlé projekty. Dohromady tvoří ekologickou vesnici. Projekty i Centrum jsou součástí nadačního jmění, které vlastní Nadace Veronica se sídlem v Brně. V ekologické vesnici byly nakoupeny budovy, které byly zrekonstruovány a byl jim dán ekologický charakter. Nadace svými příspěvky tento dlouhodobý majetek neustále zhodnocuje. Jelikož neziskovým organizacím nejde hlavně o generování zisku, ale o naplňování poslání, musí ekologické centrum především tomuto poslání dostát. Hlavním cílem ekologického centra je vzdělávat a předávat informace o ekologických trendech a postupech v běžném životě a v podnikání všem uživatelům, kteří tuto radu potřebují a svůj dotaz sdělí této instituci a také se šetrně chovat ke kulturním a přírodním hodnotám.

Vedlejší doplňkovou činností centra je podpora místní ekonomiky v Hostětíně a rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti, konkrétně ekologického cestovního ruchu. V této části práce se především autor soustředí na poznatky získané z pobytu v této oblasti z analýzy současné situace, ale především také na to, jak zde efektivně využít obnovitelné zdroje v zařízeních cestovního ruchu. Pasivní dům a samotný pension je situován ve vesnici, která je založena na principech udržitelnosti ve všech směrech. Všechny tyto přednosti vedou k tom, že lze zde vytvářet ekologický cestovní ruch, založený na ekologických projektech. Ke všem těmto přednostem napomáhá i detail okolního reliéfu, který působí skutečně přírodně. Všechny tyto faktory vedly k tomu, aby v následující praktické části bylo poukázáno na principy udržitelnosti v zařízení cestovního ruchu. Mnoho hotelů nebo pensionů v České republice udržitelný rozvoje neaplikuje. Toto zařízení disponuje neotřelými ekologickými postupy, které se mohou rozvíjet především v příslušné lokalitě a například v městské části nebo v centru města by toto nebylo možné. V dané oblasti je vysoký potenciál pro ekologický cestovní ruch, který by mohl být využit pro vytvoření unikátní lokality s udržitelnými principy v České republice. Jelikož ekologický cestovní ruch a agroturistika jsou čím dál více mezi turisty a návštěvníky oblíbené, je potřeba zdůraznit, že díky těmto aktivitám se pravděpodobně bude rozvíjet ekonomika v dané

oblasti a přínos cestovního ruchu bude stěžejním příjmem pro obec a její následný rozvoj. Sdělování vlastních zkušeností návštěvníkům se mohou obnovitelné zdroje a šetrné přístupy dostat do většího povědomí a lze tyto informace předávat dalším institucím, i jednotlivcům.

Obrázek 10 - Ukázka hostětínské krajiny
Zdroj: Vlastní fotografie, 2016

3.1 Klasifikace ubytovacího zařízení

Zpočátku je potřeba si vymezit o jaký typ ubytovacího zařízení se jedná. Jelikož disponuje jedenácti pokoji, mohli bychom považovat zařízení za hotel, dle definice HotelStars, která charakterizuje hotel jako zařízení, které vlastní deset a více pokojů. Hostětínské zařízení se stále ještě považuje za pension, disponuje deseti pokoji, celkem pro 28 hostů. Pension se soustředí na všechny kategorie návštěvníků cestovního ruchu, zařízení je přizpůsobeno rodinám s dětmi, jednotlivcům, větším skupinám i firemním teambuildingovým akcím včetně exkurze pro školy a školky. Stěžejním segmentem pro zařízení jsou především větší skupiny příchozích, jelikož je také vybaven pro podobné akce ve sféře kongresového cestovního ruchu. Kromě pokojů zde nechybí ani standardní vybavení pro tento typ cestovního ruchu. Zapotřebí je velká konferenční místnost, s dataprojektory, promítacím plátnem nebo interaktivní tabulí a zajištění občerstvení po celou dobu konání kongresu. Místo se svým klidným prostředím nabízí i služby, týkající se organizování oslav nebo svateb. Včetně ubytování si mohou návštěvníci zvolit plnou penzi nebo polopenzi, ale také mají možnost využívat vlastní kuchyňku, která je přímo v ubytovacím

zařízení. Důležitým prvkem především v ekologickém cestovním ruchu jsou doplňkové služby, které tvoří stěžejní bod lokality. Celkem těchto programů je přibližně 25, jsou orientovány na ekologii a poznávání okolí ekologickou cestou. Mezi dva nejoblíbenější programy patří „Naokolo Hostětína" a „Sochy v krajině" (hotelstars.cz [online], 2016).

3.2 Konkrétní využití obnovitelných zdrojů

Ekologické modelové projekty v lokalitě disponují především vzdělávacími aktivitami, které tak naplňují celkové poslání nadace a pomáhá dalším lidem porozumět problematice udržitelnosti, ať už v podnikání nebo v běžném životě. Všechny tyto modelové projekty, jsou zcela funkční. Ekologická vesnice je kompletně vytápěna na biomasu, vodu si čistí v nedaleké kořenové čističce, využívá úsporného osvětlení, které je pro celou obec veřejné a vlastní také dvě fotovoltaické elektrárny. Všechny tyto prvky ovlivňují i návštěvníka dané oblasti a může je tak využívat naplno. Nadace tyto prvky stále zdůrazňuje. Návštěvník s nimi nemusí přijít konkrétně do styku, ale získá o nich alespoň minimální povědomí.

Pasivní dům, ve kterém je Centrum Veronica lokalizováno, disponuje multifunkčním využitím. Nacházejí se zde kanceláře nadace, ale i kompletní ubytovací zařízení včetně konferenční místnosti a kuchyně. Byl vybudován v roce 2006 a stal se tak prvním pasivním domem v České republice, který podléhal všem požadovaným standardům pasivního domu. Celková počáteční investice byla velmi vysoká (charakteristickým znakem při výstavbě podobných objektů je vysoká **POČÁTEČNÍ** investice (23 500 000 Kč), náklady jsou pak snižovány nízkou spotřebou energie v průběhu dalších let) Evropská unie přispěla 13 208 000 Kč a Ministerstvo pro místní rozvoj přispělo 1 651 000 Kč) Na ubytovací zařízení Státní fond životního prostředí poskytl 5 378 000 Kč. Pasivní dům disponuje typickými znaky – **silná izolace, rekuperace vzduchu, kvalitní okna a vzduchotěsnost**. Tímto opatřením se šetří energie až 10 krát více než v běžných stavbách.

Přírodní zahrada je hlavním znakem ekologického cestovního ruchu a lze v ní důkladně demonstrovat uživatelům této služby, jak funguje přírodní zahrada a předat důležité

informace o udržitelnosti. Hostětínská zahrada vlastní několik desítek jablečných stromů, některé z nich už jsou opravdu vzácné. Zahrada je přímo připojena na pasivní dům, tudíž jde o ideálně rozlehlé prostory a vytváří tak potenciál pro akce velkých skupin osob. Zahrada také imponuje kladným faktorem, a tím je bezpečnost. Na zahradě se mohou návštěvníci pohybovat zcela bez obuvi a vzbouzí tak pocity čistoty a bezpečí. Tyto faktory jsou pro tento druh cestovního ruchu důležité. Kromě flóry, lze zde najít i udržování přírodního prostředí pro užovky, ježky, čmeláky, domky pro škvory nebo budky pro netopýry. Návštěvníci si je mohou zblízka prohlédnout a opět se lze přiučit metodám udržitelnosti ve své vlastní domácnosti.

Obrázek 11 - Ukázka přírodní zahrady
Zdroj: Vlastní fotografie, 2016

Výtopna je jedním z dalších ekologických projektů, který je součástí ekologické vesnice. Zajišťuje i vytápění pasivního domu, tudíž lze zde poukázat na využitelnost obnovitelného a šetrného zdroje vůči životnímu prostředí, který přímo využívá zařízení cestovního ruchu. Díky biomase a vlastní výtopně, lze říci, že objekty v Hostětíně jsou zcela nezávislé na dodávkách zemního plynu. Tímto přístupem se výrazně snižují náklady obce, a proto se dá považovat za jeden z hlavních pilířů pro podporu místní ekonomiky. Využívání tohoto obnovitelného zdroje přispělo také především ke spokojenosti místních obyvatel, pro které vytvořila výtopna nová pracovní místa. Zařízením se redukuje výrazně znečištění vzduchu a likviduje se ročně dřevěný odpad kolem 1 000 tun jednotek.

Kořenová čistírna se nachází poblíž přírodní zahrady a je součástí ekologické vesnice, pro kterou čistí vodu ekologickým způsobem, který je šetrný k přírodně. Spoří i velké množství nákladů větší než běžná čistička vody. Celý systém je založen především na uměle vytvořeném mokřadu, kam voda stéká ze společné kanalizace a následnými procesy se zde voda čistí za pomocí kořenů rostlin. Konkrétně rákosu obecného a chrastice rákosovité. Jde o zcela přírodní cestu jak udržovat vodu zcela čistou za pomocí bakterií, které vodu zbavují všech nečistot a škodlivých látek. Tato stavba je z hlediska zařízení velmi úsporná, protože kořenová čistírna spotřebuje stokrát méně energie než běžná čistička vody a investiční počáteční náklady také nejsou tak vysoké. Během fungování čističky jsou investiční náklady srovnatelné s běžnými čistírnami, pohybují se okolo 15 000 Kč na osobu. Kromě úspory energie a peněžních prostředků je důležité taky zdůraznit, že k udržitelnosti přispívá i sama čistička, jelikož je útočištěm zvířat a rostlin, které tak mají vytvořené zcela přirozené prostředí na přežití bez chemických a toxických vlivů.

Obrázek 12 - Kořenová čistírna
Zdroj: Materiál Veronica Hostětín, 2016

Solární energie a osvětlení, tyto dvě technologie nejsou využívány zcela všemi obyvateli oblasti, ale jsou nedílnou součástí pro ubytovací zařízení v Centru. Osvětlení se týká celé obce, jelikož jsou instalovány lampy pro veřejné účely od firmy Philips Lighting. Světla především snižují světelné znečištění téměř o čtvrtinu. Světla byla poskytnuta darem jako nejmodernější technologie za účelem udržitelnosti v oblasti. Solární energie je nezbytným pilířem pro provozování ekologického zařízení, který se stává za poslední roky skutečným trendem v bydlení a v podnikání. Tyto solární panely a fotovoltaické elektrárny se nacházejí v nedaleké výtopně a na moštárně přímo vedle Centra. Celková investice byla 5 500 000 Kč. Elektrárny shromažďují sluneční energie a napájejí tak dvě činnosti souběžně. Prvním je celkový ohřev vody a druhým výroba světla a elektřiny. Tyto solární elektrárny hospodaří každoročně s přebytkem energie. Přebytky jsou dále posílány do distribuční sítě a to ve výši 85 %.

Moštárna vznikla v roce 2000 ve spolupráci s lucemburským ministerstvem životního prostředí a lucemburskou firmou Hëllef fir d'natur. Moštárna a výroba moštů přímo u zařízení cestovního ruchu je opravdu unikátním prvkem jak snoubit poznávací a ekologický cestovní ruch s prvky udržitelnosti na jednom území. Trend posledních let zasahuje i do celkového stravování. Rostoucí zájem člověka o zdravou stravu je také důležitým faktorem při změně životosprávy. Mošty z Hostětína jsou unikátní a výrobní postup je neotřelý a jedinečný. K zachování všech látek, která jablka obsahují je důležité jejich zpracování. Na moštárně se nepoužívají žádné pomocné látky, mošt se nijak nefiltruje ani nepřidává barva nebo se neředí. Výrobek je označen jako regionální potravina a nese s sebou další ocenění typu BIO potravina roku nebo výrobek Tradice Bílých Karpat. Díky fotovoltaické elektrárně na střeše moštárny jde o ekologickou výrobu za použití "zelené" elektřiny, která pohání všechny stroje v moštárně.

Charakteristické znaky udržitelnosti pro zařízení mohou být přesně vymezeny jelikož se jedná o typické zaměření do směru ekologického a udržitelného cestovního ruchu, který je velice specifikovatelný a lze ho odlišit následujícími znaky, které mají vliv nejenom na uživatele, ale samotné zaměstnance a obyvatele, kteří žijí v okolním prostředí a jsou tak nepřímo ovlivňovány vlivy, které jsou vytvořeny pro prostředí daného zařízení.

- vyšší počáteční investice,
- úspora energie,
- nižší míra znečištění (i světelného),
- udržování fauny a flory,
- klidné a „zdravé“ prostředí,
- podpora místní ekonomiky,
- tvorba nových pracovních míst,
- zanechání odkazu dalším generacím.

3.3 Aktivity ekologického cestovního ruchu

Aktivitami, které tvoří ekologický cestovní ruch jsou ovlivněni jak zaměstnanci, tak i uživatelé zařízení cestovního ruchu. Zaměstnanci dodržují zásady, které mají stanovené k dodržování principů v oblasti. Přímo v hostětínském zařízení zaměstnanci dodržují zásady využívání veřejné hromadné dopravy, sbírá se dešťová voda pro další využití, udržují se dodavatelsko-odběratelské vztahy v rámci místních výrobců a prodejců především potravin. Organizují rozvoj oblasti a pomáhají vzdělávat širokou veřejnost i dostupnými kurzy. Kanceláře využívají ekologický papír a ekologičtější a úspornější spotřebiče A třídy . Návštěvníci zařízení mohou využívat aktivity, které jsou pro ně připraveny v rámci balíčků nabídky v dané oblasti. Zahrnují především poznávání okolní krajiny, kde jsou rozmístěny umělecké dřevěné sochy. Kromě těchto soch, lze navštívit i všechny ekologické projekty. Při výkladu jsou podávány důležité informace o udržitelnosti. Kromě těchto programů nabízí i přírodní zahrada spoustu interaktivního vybavení, které pomáhají poznat místní přírodu, ale i principy udržitelného rozvoje v oblasti. Hlavní dominantou zahrady je historická sušička ovoce, která je inspirací i pro ostatní uživatele, kteří suší ovoce. Konají se workshopy, které sdružují tyto uživatele, kteří tak pomáhá k rozvoji udržitelnosti v dalších oblastech. Kromě rekreačního a poznávacího cestovního ruchu zde můžeme nalézt prvky vzdělávacího cestovního ruchu s možností dalšího rozvoje pro ostatní oblasti. Návštěvníci mají také k dispozici v hotelové mapě základní pokyny jak se v zařízení šetrně chovat. Mají dostupné speciální koše na třídění, které rozlišují papír, plast, sklo, bio odpad a ostatní odpady. Jsou obeznámeni s úsporami energie a celkového pobytu na hotelu po dobu jejich pobytu

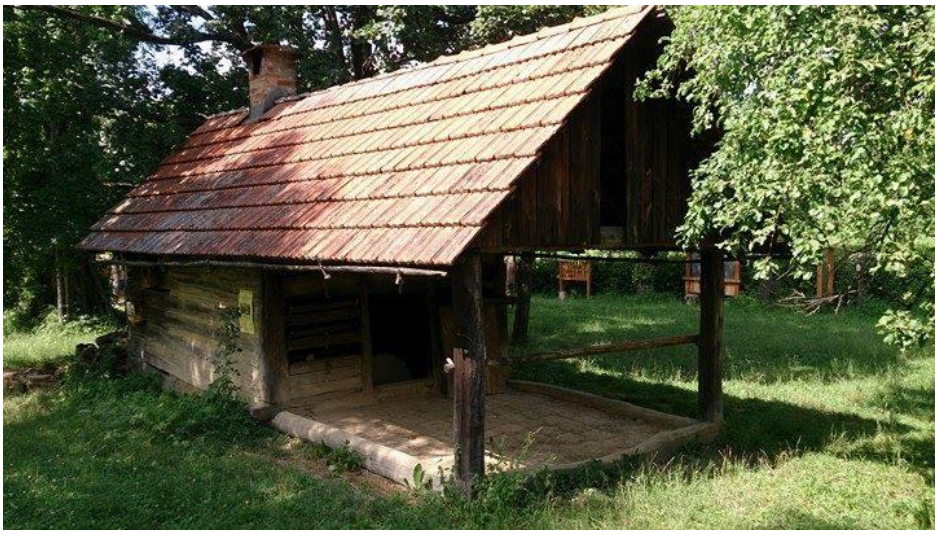

Obrázek 13 - Historická sušírna
Zdroj: Vlastní fotografie, 2016

3.4 Certifikáty a ocenění

Od roku 2007 je Centrum Veronica opatřeno oficiální ekoznačkou Ekologická šetrná služba, která zasahuje do oblasti ubytovacího zařízení, provozu pasivního domu, nakládání s potravinami, ale i obnovitelnými zdroji, které jsou nezbytné pro udílení těchto značek. Dále je Veronica členem ECEAT a s vlastní známku QUALITY LABEL, která je účinná v mezinárodním prostředí pro ekologický turismus. Zde především se upřednostňují principy využívání hromadné dopravy, podpora místní ekonomiky v podobě odebírání produktů od místních dodavatelů a především zelené hospodaření a ochrana kulturního dědictví v oblasti.

Své ocenění získává zařízení především za ekologické projekty, za udržitelnost v dané oblasti, za zelené hospodaření s energiemi, ale také za celkový projekt úsporné obce. Pokud se podíváme na malý výčet cen, jsou mezi nimi tyto – Green Manager roku 2012, Climate Star 2012, třetí místo v evropské lize obnovitelných energií 2010, energetický projekt roku 2007, cena ministerstva životního prostředí 1998. Všechna tyta ocenění, ale i certifikáty, přinášejí ubytovacímu zařízení velmi dobrou pověst. Mají charakter přidané hodnoty, které zabezpečuje daleko vyšší povědomí o zařízení nejenom v České republice, ale i ve světě.

3.5 Vývoj do budoucnosti

Primární aktivitou nadace je především naplňovat cíle a potřebný účel, který koresponduje s hlavní podstatou aktivit pro fungování nadací po celém světě. Cestovní ruch a aktivity s ním spojené slouží spíše jako doplňková hospodářská činnost, která profituje zisk. Zisk je vynakládán především na rozvoj vzdělávacích aktivit nadace. Pokud chceme dále rozvíjet cestovní ruch v dané oblasti a aktivity s ním spojené, je potřeba se zaměřit na destinační management oblasti a důkladně prověřit složky v něm obsažené. Lokalita disponuje jedinečností a upřednostňuje ekologické trendy. Všechny tyto faktory naznačují úspěšnost a prosperitu dané oblasti. Lze říci, že „*Dobrá služba/produkt, se prodává sama, sám*". Tato situace by byla ideální. Oblast se však potýká s problémy v oblasti propagace směrem k široké veřejnosti, ale i k zákazníkům. Destinace nabízí komplexní balík služeb, který dokáže uspokojovat potřeby jak jednotlivců, tak velkých skupin a organizací. Následující návrhy byly autorem vytvořeny na základě analýzy z poskytnutých rozhovorů, přístupných materiálů a celkovým poznáním tamějšího prostředí, ve kterém se ubytovací zařízení nachází.

3.5.1 Public Relations a prezentace destinace

Pro destinaci podobného typu se specifickými prvky, které se v ní nacházejí a jsou zde také plně poskytovány, je důležité si zvolit správnou filosofii, které se nazývá **destinační marketing**, který je součástí destinační managementu. Důležitou složkou tohoto řízení je vztah k široké veřejnosti, ale také celková prezentace směrem k potenciálním zákazníkům. Podstatná je především spolupráce se specializovanými organizacemi, které působí v cestovním ruchu. Nabízí se konkrétně dva – CzechTourism a Portál Kudy Z Nudy. Z dostupných informací je na první pohled patrné, že zde je potřeba tuto činnost výrazně zlepšit. Prezentace konkrétní destinace na těchto portálech se týká většinou Jablečné slavnosti, která se každoročně koná v dané lokalitě. Situaci lze řešit materiály, které budou speciálně vytvořeny za účelem prezentace destinace. Lokalita má skutečně co nabídnout a v dnešní moderní době lze přemýšlet o webové prezentaci, která bude dostupná nejenom na stránkách zařízení, ale i pro propagační účely na portálech cestovního ruchu. Dalším prvkem, který by zde byl zapotřebí je **virtuální prohlídka**. Destinaci lze poskytnout k zobrazení úplně všem, co mají přístup k internetu.

V následujících letech se schyluje k úplné změně na Web 3.0 a poskytování informací pomocí interaktivní formy a virtuální reality. V našem případě hovoříme o nepravé virtuální realitě, které dopomáhá poznat prostředí destinace přímo z domova.

3.5.2 Zpětná vazba

Kromě získávání povědomí od široké veřejnosti je velmi důležité znát potřeby svých zákazníků a na základě jejich podnětů a přání je také uspokojovat. V podnikání je podstatným nástrojem **zpětná vazba**, která dopomáhá získávat postřehy od zákazníků a podle ni lze modifikovat službu nebo produkt. V cestovní ruchu jsou služby, a také produkty velmi specifické svoji krátkou dobou životního cyklu, a proto je zcela nezbytné nabízet návštěvníkům stále něco nového. V Centru Veronica existuje tzv. „Hostětínské vysvědčení", které slouží jako zpětná vazba. Návštěvník zanáší údaje o své spokojenosti. Tento materiál je poskytován po opouštění pobytu. Zde by byl potřeba více progresivnější přístup k tomuto řešení zpětné vazby. Podstatná je komunikace mezi zprostředkovatelem služby a uživatelem. Proto je důležité, aby se zprostředkovatel dotazoval v průběhu pobytu. Například po celkovému dnu obdržet dostupné informace od uživatele a jeho postřehy, které jsou získávány přímo v momentě zážitku. V cestovním ruchu se snažíme, aby jeho uživatel měl dostatečný klid a čas na odpočinek při svém pobytu, proto není nutné se ho dotazovat každou volnou chvíli, ale získat od něj informace verbální komunikací. Dotazníky nebo materiály mohou sloužit spíše jako podpůrný materiál, který by mohl na požádání uživatel vyplnit. Také je podstatnou částí i dotazování na sociálních sítích, které jsou trendem v dnešní době. Zde je možné vytvářet snadné ankety, týkající se menších, ale i větších oblastí v zařízení. Nebo se zde také lze dozvědět, o jaké akce nebo semináře by měli uživatelé skutečně zájem. Navrhla by se koncepce na semináře, která by byla skutečně realizovatelná a tematické a na sociální síti by byl vznesen dotaz s těmito otázkami a podle preferencí by byla realizována akce, o kterou je největší zájem. Na podobném principu lze získávat informace o ubytování, stravování, akcích a celkové lokalitě. Tyto dvě metody jsou zacíleny přímo na uživatele služeb nebo na osoby, které jeví o danou problematiku zájem.

3.5.3 Balíčky služeb

Preference návštěvníků jsou různorodé. V cestovním ruchu téměř každý má odlišné požadavky. Proto je důležité sestavovat balíčky služeb, které budou atraktivní a osloví co největší spektrum osob.

Hostětín je typickou lokalitou s výrobou domácích moštů a pěstováním jablek v jablečných sadech. Balíček by se soustředil na kompletní výrobu moštu. První den by byl představen sad a odrůdy, které jsou zde k dispozici pro výrobu. Další dny by probíhaly aktivity jako exkurze do moštárny, ochutnávka moštů, ale také budování spolupráce s dodavateli z okolí, kteří vlastní jablečné sady. Pokud nelze zabezpečit průvodce nebo pověřené osoby, lze vytvořit krátkou prezentaci nebo propagační videa, která mohou být poskytována v rámci balíčku.

Do druhého balíčku jsou zahrnuty ekologické projekty v Hostětíně, které lze navštívit. Je potřeba vybudovat průvodcovské zázemí a náležitě aktivity rozdělit. Tento způsob by byl spíše zařazen do vzdělávacího cestovního ruchu. V rámci tohoto pobytu by bylo možné, aby sami návštěvníci z poznatků tvořili sborníky a přispívali svými zkušenostmi a postřehy, které získali nebo, které by rádi doporučili. Tento balíček by byl doprovázen i přednáškou odborníka nebo workshopem, týkající se konkrétního tématu, které se bude věnovat například jeden měsíc vytápění a další měsíc úspornému osvětlení.

Třetí balíček by se zabýval především ekologickou turistikou, která se snaží zahrnout především pěší turisty nebo cykloturisty, kteří poznávají okolí a pamětihodnosti v něm. Tvorba programu a naplánování trasy je v tomto případě velmi důležitým prvkem, který hraje roli i pro fyzický fond daného návštěvníka. Lze ovšem využít již dostupné prvky – sochy v krajině, koupaliště, okolní města. Zde by měla proběhnout revize a zvážit momentální trasy a pozměnit jejich kompozici rozvržení do více dnů.

Tvorba těchto balíčků je nesmírně důležitá k prodeji všech služeb tak, aby některá nezůstala nevyužitá. Je trendem, že produkty, které se hůře prodávají se přidávají k těm lépe prodejným za nižší cenu. V tomto případě jde o vytvoření systému, který i tematicky přispívá ke vzdělávání v daných oblastech. Centrum Veronica disponuje

velkým množstvím publikací k daným tématům a vždy k určitému balíčku by byly přidány konkrétní vzdělávací materiály s danou tématikou. Rozvržení programu do více dnů je důležitým prvkem. Více dnů donutí návštěvníka si zarezervovat pokoj a stravování, tudíž bude moci poznat širší služby a ubytovací zařízení může být využito naplno. Všechny tyto aktivity by měly být navíc podpořeny určitou interakcí samotného uživatele například ho zapojit do procesu trhání jablek nebo zpracování moštu. To vyžaduje, aby tematické balíčky byly prodávány pouze v určitém ročním období.

3.5.4 Kongresový cestovní ruch

Centrum Veronica je uzpůsobeno především kongresovému cestovnímu ruchu pro větší skupiny návštěvníků za účelem konferencí nebo workshopů. Morava je také statisticky oblíbenějším místem pro konání firemních teambuildingových akcí než Čechy.

Důležité si je uvědomit, že Hostětín je malá obec čítající kolem 250 obyvatel a pro kongresové cestovní ruch zde nejsou příliš dostupné doplňkové služby. Zde nastává problém, že centrum si musí veškeré věci a doplňky ke konferencím dovážet z okolních měst a tím se zvyšují náklady na celkovou akci. Jelikož je důležité oslovit firmy, instituce, ale i školy. Školy přijíždějí většinou ve skupinách pouze na exkurze, a proto je důležité vytvořit pro ně speciální balíček, který je bude motivovat k přenocování a koncepci programu, který bude zacílen na poznávání technologií, projektů, ale i krajinu. Kombinuje poznávací a vzdělávací cestovní ruch minimálně do dvou dnů.

Pro firmy a instituce je možnost tvorba balíčků za účelem účastnění se konferencí, ale také relaxace. Důležité je si vyčlenit konkrétní segment, na který se firmy soustředí a podle toho vytvářet tematické sněmy a kongresy. Jelikož se nachází centrum v pasivním domě na principech udržitelnosti, měly by se zpočátku oslovit instituce zabývajícím se životním prostředím a přednést jim konkrétní návrh programu pro jejich účely spolu s nabízenými službami a ceníkem. Lze z těchto konferencí postupně získávat reference, které mohou být prezentovány na webových stránkách a sociálních sítích prostřednictvím „výměnné reklamy“, což dopomáhá zvyšovat povědomí o ubytovacím zařízením. Lze také navrhnout místo institucím, které pořádají konference o záležitostech životního prostředí. Opět prostřednictvím těchto aktivit získat reference a dostat se do povědomí dalších osob.

3.5.5 Místní obyvatelstvo

Z poznatků vyplývá, že místní obyvatelé vnímají cestovní ruch především jen on „narušení klidu" v oblasti. Tento externí vliv ovlivňuje i samotné návštěvníky, jelikož mohou nabývat dojmu, že nejsou zde vítáni a do destinace se znovu nevrátí. Zde bude podstatné, jak zabezpečit prostředky. Z dostupných informací lze využít grant z programu *destination management* a zacílit na místní obyvatele motivačními prvky. Snažit se je zapojit do dění ubytovacího zařízení, pokusit se spojit ekologické projekty, které nejsou připojeny k Centru Veronica. Vybudovat služby, které v obci nejsou dostupné a musí se obstarávat ve vzdálených obcích, proto je budování infrastruktury důležité, v důsledku nezávislosti obce na okolí.

4 Shrnutí

V následujícím textu jsou uvedena podstatná opatření pro institut do dalších let:

Restrukturalizovat destinační management. Rozvoj destinace záleží na uspořádání organizační struktury a stanovení konkrétních cílů managementu. Momentálně celková kompetence a odpovědnost za tento problém spadá pouze na jednu osobu, navíc jako vedlejší náplň činností. Důležité bude si vyčlenit cíle a kroky směrem k propagaci a přilákání nových klientů do oblasti. Vytvořit program s koncepcí, která bude přizpůsobena možnostem ubytovacího zařízení, ale i lokality.

Zvýšit nabídku regionálních produktů. Díky propojenosti s organizací Tradice Bílých Karpat, která podporuje místní produkty a zemědělce. Byla by lokalita schopna podpořit svůj produkt dalšími výrobky, které zlepší kvalitu vybavení zařízení. Značky BIO kvality a regionální značení přidává těmto inovacím i dobré signály dnešním požadavkům návštěvníků, jelikož zdravý životní styl je trendem posledních let.

Spolupracovat s místním obyvatelstvem. Občané Hostětína by měli být obeznámeni s aktuální situací, ve které se zařízení nachází. Uspořádat pro ně konferenci, která je motivuje ke komunikaci se subjektem. Snaha o zapojení především v oblasti připojení soukromých ekologických projektů pod Centrum a vytvořit jednotný celek oblasti.

Revize balíčků – Tematická orientace. Pro návštěvníky oblasti na delší dobu pobytu jsou koncipovány výlety a snaha nabídnout co nejvíce aktivit. Propracovanější struktura balíčku tkví především v segmentaci trhu a nabídce konkrétních produktů. Návštěvník může touto formou navštívit tematická místa, která zahrnují obsah balíčku například ekologické projekty. Touto formou je motivován k další návštěvě a vyzkoušet i jinou oblast zájmu díky novému balíčku, což vede k častější návštěvě do oblasti.

Vytvořit prezentaci destinace. Kromě stávají klientely je potřeba získat zákazníky i z potenciálních řad. Hlavním bodem je marketing pro portály Kudyznudy.cz a CzechTourism. Oblast disponuje velkou absencí těchto materiálů na webových stránkách, které se specializují na cestovní ruch. Prezentace by měla zahrnovat přednosti oblasti, nabízení tematických akcí, pro koho jsou vhodné a především graficky prezentovat myšlenku. Pomocí obrázků, propagačního videa nebo vytvořených materiálů s tématikou cestovního ruchu zvyšovat povědomí o destinaci.

Modifikovat balíčky na více dnů. Produkt se musí neustále rozvíjet. Podstatná je motivace návštěvníka, aby zůstal na více dnů a zařízení mu tak mohlo nabídnout více možností. Rozprostření programu do více dnů vytváří příležitosti také pro zařízení, které může naplno využívat kapacity ubytovacího zařízení. Těmito tematickými programy lze vyplňovat i období, ve kterém nejsou kapacity pensionu plně obsazeny, početnými skupinami.

Získávat zpětnou vazbu. Pro službu je podstatné, aby byla vylepšována. Především v cestovním ruchu se musí provozovatel neustále dotazovat na spokojenost a poznatky. Instituce se musí zaměřit na intenzivnější dotazování pomocí sociálních sítí, osobního dotazování přímo při návštěvě a zasíláním jednoduchých dotazníků konkrétním osobám.

Rozvíjet další služby v lokalitě. Budování infrastruktury v cestovním ruchu je klíčové. Rozvoj především doplňkových služeb je podstatný pro zařízení. Návrh spadá spíše do dlouhodobého plánu, protože je potřeba nejdříve rozvíjet základní produkt, který je nabízen. Dostupnost doplňkových služeb je klíčová. Zahrnuje častější frekvenci veřejné dopravy, rozvoj obchodů a veřejných služeb v oblasti.

Větší interakce návštěvníků s místními službami. Při dlouhodobějším vývoji započne i budování kvalitnější infrastruktury, která se bude přizpůsobovat podmínkám v oblasti cestovního ruchu. Příchozí do Hostětína navštíví ekologické projekty a zajistí si ubytování, musí si ale dojíždět do okolních obcí obstarávat některé doplňkové služby. Důležitě je podnítit zájem o tyto služby a provést průzkum, které obchody nebo místa by bylo potřeba vytvořit nebo rozvíjet stávající. Spolupráce místních obyvatel, turistů

a ekologického institutu se musí stále rozvíjet a přizpůsobovat oblast tak, aby konečné řešení bylo přijatelné pro všechny. Otevřením několika nových obchodů, které budou mít dostupnější otevírací dobu než je zvykem na malých obcích. Propojenost se soukromými ekologickými projekty a popřípadě i jejich zařazení do programu pro návštěvníky, tímto by došlo ke sblížení všech tří stran a ubytovaní se mohou dozvědět o těchto zařízeních, které podporují šetrný život v celé obci.

Závěr

Otázky udržitelnosti a ekologické orientace se staly trendem nejenom v oblasti cestovního ruchu. Ve všech sférách podnikání. je kladen důraz především na zachování odkazů pro další generaci, která bude muset obezřetně zachovávat planetu po další stovky let ve „zdravém" stavu a nedopouštět tak proces devastace, který hubí řadu rostlinných, ale i živočišných druhů na planetě. Proto je důležité, aby ekologický cestovní ruch přispíval k udržení celkového systému ve standardní rovnováze.

Zařízení, které jsou součástí cestovního ruchu a podporují ekologickou stabilitu není příliš, proto je třeba tento trend v dalších letech neustále rozvíjet a pečovat o něj. Tyto procesy jsou umocněny obavami, které někteří vlastníci nejsou ochotni podstoupit. Je to komplexní trénink zaměstnanců, který je důležitý pro chod organizace. Vysoké počáteční investice, které mají poměrně včasnou návratnost v kratším časovém horizontu, díky úsporám v provozu.

V České republice se nenachází příliš mnoho ubytovacích zařízení s ekologickými prvky, které podporují udržitelnost. Prvními průkopníky v tomto směru byly Hotel Adalbert v Praze a zámecký ekohotel Chateau Mcely. Existují lokality, které se věnují ekologickým aktivitám v rámci cestovního ruchu. Jejich ubytovací zařízení nepodléhají certifikátům a za ekologický směr je považována pouze jejich činnost v předávání informací. Rozvoj ekologických trendů se stává v současné době v České republice stále populárnější a vyhlídky do budoucna jsou příznivé.

Pro bakalářskou práci byl vybrán subjekt Centrum Veronica Hostětín, který je založen na ekologických principech. Zařízení disponuje unikátním a komplexním projektem, který je potřeba nadále rozvíjet a zužitkovat dosud nevyužitý potenciál, který je opravdu velký. Organizace je schopna reagovat na situace, které vznikají v oblasti ekosystémů. Je třeba však rozvíjet i složku cestovního ruchu a ubytovacího zařízení, na které musí být neustále dohlíženo. Důležité je udržovat veřejnost informovanou o jedinečnosti a unikátnosti projektu. Nalézt nové zákazníky a přizpůsobovat strategii aktivitám, které vytvoří z lokality vyhledávané místo, které může vzdělávat i ostatní ubytovací zařízení.

Přílohy

Příloha A - Domovní řád Veronica Hostětín (ubytovací úsek)

Jak bydlet?

Bydlení v pasivním domě s sebou přináší odlišný způsob užívání prostor, především co se týká větrání.

Pro větrání v místnostech se v chladných měsících využívají vzduchotechnické jednotky s rekuperací, tedy se zpětným získáváním tepla z odcházejícího vzduchu. **Při chladném počasí nevětrejte prosím otevřením okna** - čerstvý vzduch se zajistí zapnutím vzduchotechniky při využití až 85% - 90% tepla odcházejícího vzduchu.

Vzduchotechnická jednotka je **společná pro dva sousední pokoje**, její ovládání pomocí "krabičky".

Vytápění pokojů je regulováno automatickým teplotním čidlem na pokojovou teplotu. Na pokoji číslo 6 je umístěno teplotní čidlo, které reguluje vytápění celého poschodí. **Prosíme nesahejte zde na termostat!**

- Při odchodu zhasínejte všechna světa
- Nenechávejte vodu téct při holení nebo čištění zubů
- Využívejte úsporné splachování
- Všechny poruchy zařízení hlaste pracovníkům Centra Veronica
- Odpad tříďte do speciálních kontejnerů na chodbě

V pokojích je ložní prádlo a ročníky vyměňováno jedenkrát týdně, častěji pouze na výslovné přání hosta.

Zjednodušeně platí, že v době nepřítomnosti je nejlepší jednotku vypnout. Jste-li na pokoji, ideálně vyhovuje větrání na Výkon 1. Vypnutí a zapnutí se provádí pomocí levého knoflíku (vypnutí = 0, zapnutí = symbol ruky). Po zapnutí se objeví na displeji "ruční režim", potom pravým knoflíkem nastavte Výkon 1 až do hodnoty výkonu 7 nebo 14, záleží na přístroji.

Příloha B - Ukázky interaktivní přírodní zahrady

Obrázek 14 - Přírodní zahrada - informační tabule
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Obrázek 15 - Přírodní zahrada – Poznávací hra
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Příloha C - Ukázky interaktivní přírodní zahrady

Obrázek 16 - Přírodní zahrada - ukázka zvířecích druhů
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Obrázek 17 - Přírodní zahrada - Domek pro hmyz
Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

Seznam citovaných zdrojů

BERÁNEK, J. *Moderní řízení hotelového provozu*. 5. zcela přeprac. vyd. Praha: MAG Consulting, 2013. ISBN 978-80-86724-45-4.

CATER, C., GARROD a Tiffany LOW. *The encyclopedia of sustainable tourism*. United Kingdom: CAB International, 2015. ISBN 978-178-0641-430.

Co je EMAS. *Cenia.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFZS9TOS/$FILE/LogoEmaspropag.jpg

Ekozančka EU - Květina. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: https://www.euroskop.cz/599/sekce/ekoznacka-eu---kvetina/

Ekoznačení pro firmy. *Cenia.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/ekoznaceni-pro-firmy#proces

FURQAN, A, a A. P. M. SOM. *PROMOTING GREEN TOURISM FOR FUTURE SUSTAINABILITY proquest.com* [online]. 2010, , 64-74 [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://search

HUDEC, M., B. JOHANISOVÁ a T. MANSBART. *Pasivní domy z přírodních materiálů*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4243-4.

CHALOUPSKÁ, H., *Brněnská příroda a územní plán,* vyd. Brno: Ekologický institut Veronica, 2007.

ISO 14001 image. *Spicesolutions.com* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://www.spicesolutions.com/images/14001.jpg

Klasifikace ubytovacích zařízení. *Hotelstars.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://www.hotelstars.cz/resources/files/metodika%202015-2020-13_5.pdf

Mövenpick hotel Praha získal certifikaci Green Globe. *Ekolist.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/m-venpick-hotel-praha-ziskal-certifikaci-green-globe?add_disc=1

KOTLÍKOVÁ, H. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Praha: Grada Publishing a. s., 2013. ISBN 978-80-247-4603-6.

GÚČIK, M. *Cestovný ruch: úvod do štúdia*. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010. Knižnica cestovného ruchu, 15. ISBN 978-80-89090-80-8.

KŘÍŽEK, F., J. NEUFUS. *Moderní hotelový management: nové trendy a metody v řízení hotelů, aktualizované informace o hotelovém provozu a jeho organizaci, optimalizace provozu s ohledem na ekologii a etiku, praktické příklady a fotografická příloha*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4835-1.

LÓRÁNT, D. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes,*. United Kingdom: Emerald Group Publishing Limited, 2011. Worldwide hospitality and tourism themes, v. 2, no. 5. ISBN 1755-4217.

Směrnice o odpovědnosti za životní prostředí: ochrana přírodních zdrojů Evropy. Luxembourg: Publications Office, 2013. ISBN 978-927-9297-502.

Směrnice 2004/35/ES, o odpovědnosti za životní prostředí. *Mzp.cz* [onlin e]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/9EA0253629D4DDE8C1256E910048CF8D/$file/32004L0035Fin.pdf
Vyhláška č. 360/2016 Sb. o monitorování radiační situace. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-360

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-100

Zákon č. 114/1992 Sb.,o ochraně přírody a krajiny. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114

Zákon č. 159/1999 Sb.,o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-159

Zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí v ČR. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-388

Seznam bibliografických zdrojů

BOSTRÖM, M. a M. KLINTMAN. *Eco-standards, product labelling and green consumerism: moderní vinohradnictví*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-023-0537-378.

BOSTRÖM, M. a M. KLINTMAN. *Jak posílit místní ekonomiku: zajímavé tipy pro starosty, zastupitele i občany*. Brno: Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat ve spolupráci s Ekologickým institutem Veronica, 2014. ISBN 978-80-87308-30-1.

BOŽKOVÁ, B, LABOHÝ, J., ed. *Co přinesly projekty v Hostětíně: 20 let na cestě k energetické soběstačnosti*. 3., přeprac. vyd. Brno: Ekologický institut Veronica, 2013. ISBN 978-80-87308-24-0.

BOŽKOVÁ, B., LABOHÝ, J., ed. *Udržitelná energie a krajina včera, dnes a zítra: mezioborová konference, Hostětín : sborník příspěvků*. 3., přeprac. vyd. Brno: ZO ČSOP Veronica, 2012. ISBN 978-80-87308-20-2.

BOŽKOVÁ, B., LABOHÝ, J., ed. *Venkovská krajina 2016: sborník příspěvků z mezinárodní konference*. 3., přeprac. vyd. Brno: ZO ČSOP Veronica, 2016. ISBN 978-80-7458-083-3.

Centrum Veronica Hostětín. *Veronica Hostětín* [online]. [cit. 2017-12-05]. Dostupné z: http://www.veronica.cz/

Greenglobe.com [online]. Los Angeles [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://greenglobe.com/

Green Management. *Mmr.cz* [online]. [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/40090ab2-4f67-4a85-bce4-c1e78310772f/GetFile36

Hotel and campsites/Czech Republic. *Ec.europa.eu* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ecat/hotels-campsites/en/cz/czech-republic

HOLLAN, J., *Veřejné osvětlení v Hostětíně,* vyd. Brno: Ekologický institut Veronica, 2012.

HOSTĚTÍN, Centrum, *Ekologické stavitelství,* vyd. Brno: Ekologický institut Veronica, 2008.

MACHŮ, H. *Obnovitelné zdroje energie v Hostětíně,* vyd. Brno: Ekologický institut Veronica, 2011.

O Energy Globe. *Energyglobe.cz* [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: http://www.energyglobe.cz/

Ochrana životního prostředí. *Zakonyprolidi.cz* [online]. [cit. 2016-11-29]. Dostupné z: http://www.zakonyprolidi.cz/obor/1321197